

ผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว
ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

โดย
นางกนกพร อินรัมย์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว
ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

โดย

นางกนกพร อินรัมย์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE EFFECT OF PROMPTING TOGETHER WITH REINFORCEMENT FOR DECREASING
AGGRESSIVE BEHAVIOR OF THE MENTAL RETARDATION CHILD

By

Kanokporn Inrum

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Psychology and Guidance

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ผลของการใช้การ
ชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง ต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา” เสนอ
โดย นางกนกพร อินรัมย์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลนวิ ประเสริฐสุข

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนารมณ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พยอมแย้ม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลนวิ ประเสริฐสุข)

...../...../.....

46261301 : สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

คำสำคัญ : การใช้การชี้แนะ/การเสริมแรง/พฤติกรรมก้าวร้าว/นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

กนกพร อินรัมย์ : ผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงต่อการลดพฤติกรรม
ก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ:
ผศ.ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข. 57 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงต่อ
การลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่
นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับเตรียมความพร้อม
ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 คน
ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดำเนินการทดลองโดยวิธีการทดลองแบบราย
กรณี (Single Subject Design) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการทดลอง 3 ขั้นตอน ดังนี้ ระยะที่ 1
ระยะเสถียรของพฤติกรรม (Baseline) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ ระยะที่ 2 ระยะทดลอง (Treatment) ใช้
เวลา 6 สัปดาห์ ตั้งแต่วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ ระหว่างเวลา 09.00น.-09.30 น. เป็นระยะที่ใช้การ
ชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว ระยะที่ 3 ระยะติดตามผลการทดลอง
(Follow up) ใช้เวลา 2 สัปดาห์ เพื่อเป็นการติดตามผลเป็นระยะที่ไม่มีการใช้การชี้แนะร่วมกับการ
เสริมแรง รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 10 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวแบบช่วงเวลา
แบบสำรวจตัวเสริมแรง โปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่และการหาค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน
บกพร่องทางสติปัญญา

ผลการวิจัยพบว่า การใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าว
ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาได้ โดยพบว่าในระยะที่ 1 ระยะเสถียรมีค่าเฉลี่ยของ
พฤติกรรมก้าวร้าวเท่ากับ 15.3 ครั้ง ส่วนในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นระยะที่ใช้การชี้แนะร่วมกับการ
เสริมแรง มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวเท่ากับ 9.83 ครั้ง และในระยะที่ 3 ระยะติดตามผลการ
ทดลอง (Follow up) มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวเท่ากับ 3.7 ครั้ง

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

46261301 : MAJOR : SPECIAL EDUCATION PSYCHOLOGY

KEY WORD : PROMTING/ REINFORCEMENT / AGGRESSIVE BEHAVIORS / MENTAL
RETARDATION CHILD

KANOKPORN INRUM : THE EFFECT OF PROMPTING TOGETHER WITH
REINFORCEMENT FOR DECREASING AGGRESSIVE BEHAVIOR OF THE MENTAL
RETARDATION CHILD. AN INDEPENDENT STUDY ADVISOR :

ASST.PROF.NUANCHAVEE PRASERTSUK, Ph. D. 57 pp.

The purpose of this research was to study the effect of prompting together with reinforcement for decreasing aggressive behavior of the mental retardation child. Subject was a mental retardation child with aggressive behavior in nursery center for special education regional eleventh in Changwat Nakhon Rachasima in the academic year 2007 derived by purposive sampling and recommended by classroom teacher.

The experimentation was a single subject design. The experimentation procedure was divided into 3 phases. The first phase was a baseline period which covered 2 weeks. The second phase covered 6 weeks was an experimentation phase which the subject were treated with verbal and nonverbal prompting and positive reinforcement to reduce aggressive behavior. The experimentation took place in the normal classroom from Monday to Friday during 09.00-09.30 a.m. for 6 weeks continuously. The third phase took 2 weeks for withdrawal of prompting and reinforcement. Instruments used to collect data were 1) observation form to record aggressive behavior 2) a checklist form of the subject's favorable reinforcers 3) prompting program together with positive reinforcement.

The results found that the subject's aggressive behavior decreased as compared among the means of baseline phase ($\bar{X} = 15.3$) which higher than that of the experimentation phase ($\bar{X} = 9.83$) and the withdrawal phase ($\bar{X} = 3.7$).

Department of Psychology and Guidance Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2008

Student's signature.....

An Independent Study Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลนวิ ประเสริฐสุข ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆเป็นอย่างดีขอกราบขอบพระคุณ

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ลิจิต กาญจนารักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พยอมแย้ม อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรรมการสอบการค้นคว้าอิสระที่ได้กรุณาสละเวลาช่วยให้คำแนะนำ และดำเนินการตรวจสอบ แก้ไขเพิ่มเติม ให้การค้นคว้าอิสระเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ได้ให้โอกาสและสนับสนุนการศึกษาตลอดหลักสูตร

ขอกราบขอบพระคุณ นายสิทธิชัย พุฒกลาง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา เป็นอย่างสูง ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้รับทุนการศึกษาในครั้งนี้ ตลอดจนเพื่อนครูศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมาทุกท่านที่ให้อำนาจใจ และให้ความช่วยเหลือเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คณะอาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร และวิทยาการพิเศษทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์อันมีคุณค่าอย่างยิ่ง กับผู้วิจัย รวมถึงเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ (รุ่นที่ 1) ทุกท่านที่ได้ให้อำนาจใจและมีมิตรไมตรีที่ดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสวัสดิ์ คุณแม่ทองแมน เกิดบ้านกอก และคุณวัชรินทร์ และครอบครัวอินรัมย์ และน้องชายและน้องสาวพร้อมด้วยครอบครัวที่ให้การดูแลและสนับสนุน เป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทความรู้และปลูกฝังคุณธรรม ความดีให้กับผู้วิจัยตลอดมา ขอกราบพระคุณท่านด้วยความเคารพยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา.....	5
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางสติปัญญา.....	7
ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา	8
การแบ่งระดับสติปัญญาของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว.....	15
ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว.....	15
สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าว	17
แนวคิดเกี่ยวกับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญากับพฤติกรรมก้าวร้าว.....	18
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะ	20
หลักในการใช้วิธีการชี้แนะให้มีประสิทธิภาพ.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงทางบวก	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การชี้แนะ	23
งานวิจัยในประเทศ.....	23
งานวิจัยต่างประเทศ.....	24

บทที่	หน้า
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	27
ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา.....	27
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	28
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	28
วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	43
สรุปผลการวิจัย.....	44
การอภิปรายผล	44
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	46
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	50
ภาคผนวก ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ภาคผนวก ข แบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าว.....	54
ภาคผนวก ค แบบสำรวจสิ่งเสริมแรง	55
ประวัติผู้วิจัย	57

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ระดับของเด็กปัญญาอ่อน จัดโดยองค์การ 3 แห่ง	10
2	ความสามารถของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา	11
3	ตารางเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าว.....	33
4	การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าว ของพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาโดยภาพรวมในระยะทดลอง 3 ระยะ.....	35
5	การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวมในการทดลอง 3 ระยะ	37

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพราะคนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า สังคมปัจจุบันได้ให้ความสนใจในการพัฒนาทั้งคนปกติและคนที่มีความบกพร่องประเภทต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาศักยภาพ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับคนในประเทศ ดังที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐต้องสงเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541:1)

นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้คนพิการได้รับโอกาสและสิทธิในการรับความช่วยเหลือการพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านการแพทย์ การอาชีพ และสังคมจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรงคือพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องตลอดจนสิทธิในการได้รับการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้มีการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยจัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2550 : 13)

การจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญามีความแตกต่างและหลากหลายมาก เพราะขึ้นอยู่กับความมากน้อยของระดับสติปัญญา และความต้องการจำเป็นในการได้รับบริการ เช่น นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาแต่เพียงเล็กน้อยครูผู้สอนต้องเน้นความสามารถทางวิชาการ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาค่อนข้างมากต้องเน้นการฝึกการช่วยเหลือตนเอง การรู้จักอยู่ในชุมชน และการฝึกงานอาชีพบางอย่าง ซึ่งต่างระดับไปตามกลุ่มบุคคลและแต่ละบุคคล เป้าหมายของการ

ให้การศึกษาแก่นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา คือให้เขาพัฒนาความสามารถจนเต็มศักยภาพของเขา (Full Potentiality) ให้เขามีชีวิตทางสังคมและมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยดีเพราะเด็ก ๆ เหล่านี้มักมีปมด้อยเกี่ยวกับตนเองและมักมีอารมณ์รุนแรงโดยธรรมชาติ (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2546 : 74)

นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยอาจไม่แสดงอาการล่าช้าจนกระทั่งวัยเข้าเรียน ไม่มีอาการแสดงทางร่างกาย ทางบุคลิกภาพ หรือทางพฤติกรรมใดโดยเฉพาะที่บ่งบอกถึงความเป็นภาวะปัญญาอ่อน สำหรับบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมก็ไม่มีลักษณะเฉพาะ เช่น บางคนจะก้าวร้าว ควบคุมอารมณ์ได้ยาก บางคนไม่รู้สึกระอาย ต้องพึ่งพาผู้อื่น และอ่อนแอทำให้ผู้อื่นชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้องได้ง่าย อาทิ การการทำท่าทางร่างกายและทางเพศหรือถูกละเลยเกี่ยวกับโอกาสและสิทธิต่าง ๆ จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมาผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่ผู้ปกครองและครูที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือพฤติกรรมก้าวร้าว เกรี้ยว ดื้อดึง ไม่ยอมทำงาน ขว้างปาข้าวของ ไม่ทำตามระเบียบห้องเรียน เป็นต้น เช่นเดียวกับนักเรียนที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นตัวอย่างนักเรียนมีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี ความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารค่อนข้างดี มีบางครั้งที่นักเรียนจะถามคำถามเดิมซ้ำ ๆ ที่ตนเองสนใจ นักเรียนอยู่ในความดูแลของมารดาเนื่องจากบิดามารดาแยกทางกัน ครอบครัวของนักเรียนอาศัยอยู่ในชุมชนที่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เช่น การเล่นเกมพนัน คีฬา เหล้า ทะเลาะเบาะแว้งเป็นประจำ และพูดจาหยาบคาย ซึ่งนักเรียนจะพบเห็นประจำ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด และนักเรียนเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวจากบุคคลในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ และการเลี้ยงดูของมารดาที่ต้องรับภาระเลี้ยงดูบุตรเพียงคนเดียว โดยมารดาประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งไม่มีเวลาใกล้ชิดกับนักเรียนทำให้นักเรียนขาดความรักความอบอุ่น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว มารดาจะตักเตือน แต่บางครั้งที่นักเรียนต้องอยู่ในความดูแลของยาย การอบรมนักเรียนในขณะที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่าง ๆ ก็ถูกละเลยไป เมื่ออายุถึงเกณฑ์เข้าเรียนมารดานำนักเรียนเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติซึ่งอยู่ใกล้บ้าน แต่นักเรียนไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ โดยที่มารดามักจะพบนักเรียนเล่นคนเดียวอยู่นอกห้องเรียน เมื่อสอบถามครูประจำชั้นพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ทำร้ายเพื่อนโดยการหยิก การทุบเพื่อน การตีเพื่อนหรือแม้กระทั่งการตอยเพื่อน และแสดงกิริยาหยาบคายโดยพูดจาไม่สุภาพ เช่น คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ตะโกนเสียงดัง และเมื่อครูเข้าไปเตือนมักแสดงการไม่เชื่อฟังครูโดยการเถียงครูอย่างไม่มีเหตุผล พฤติกรรมดังกล่าวขึ้นอยู่กับการจัดการที่มากกระทบกับนักเรียนในขณะที่เรียนหนังสือ พฤติกรรมต่าง ๆ

เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นบ่อย ๆ ส่งผลให้เพื่อน ๆ ไม่ยอมรับ และไม่ให้เข้ากลุ่ม ทำให้นักเรียนไม่อยากไปโรงเรียนและนักเรียนมักจะขาดเรียนบ่อยครั้ง หลังจากนั้นมารดาได้นำนักเรียนมาขอรับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งให้บริการแก่นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทั้ง 9 ประเภท มีการให้บริการทั้งแบบประจำ - ไปกลับ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและการสังเกตพฤติกรรม พบว่านักเรียนมักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับเพื่อนอยู่ประจำ ส่งผลให้นักเรียนมีเพื่อนน้อย พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในลักษณะที่รุนแรงก็เพื่อเรียกร้องความสนใจ หรือบางครั้งเพื่อปลดปล่อยความเครียด ความคับข้องใจ ความโกรธ และความรู้สึกที่ไม่ดีต่าง ๆ ที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นไม่พึงพอใจ หรือเจ็บปวดทางกายและจิตใจ การพัฒนาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กเกิดจากแรงจูงใจ และการเรียนรู้ในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของเด็ก เช่น ความสามารถในการเลียนแบบและองค์ประกอบของสังคม ผลที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของสังคม ผู้ที่แสดงพฤติกรรมเช่นนั้นย่อมได้รับผลไม่เป็นที่พึงพอใจด้วย ฉะนั้นคนที่ระดับสติปัญญาสูงย่อมหลีกเลี่ยงที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนคนที่มีระดับสติปัญญาในระดับต่ำย่อมแสดงออกมากกว่า เพราะขาดการรับรู้และขาดการควบคุมตนเอง

การแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่นพฤติกรรมที่ทำร้ายเพื่อน ไม่ว่าจะเป็นการหยิก การทุบ การตี การต่อขย การผลัก หรือพฤติกรรมพูดจาหยาบคาย แสดงท่าทางข่มขู่ผู้อื่น และเมื่อครูประจำชั้นเข้าไปตักเตือนนักเรียนมักไม่เชื่อฟัง และเถียงครูอย่างไม่มีเหตุผล ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องได้รับการช่วยเหลือหากปล่อยไว้ นักเรียนอาจจะทำพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้นในอนาคต และการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน บางพฤติกรรมสามารถแก้ไขได้ โดยเฉพาะในเด็กเล็ก และเด็กประถมศึกษา การวิจัยเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม (behavior modification) มุ่งศึกษากระบวนการในการปรับพฤติกรรมของนักเรียน โดยการทดลองเฉพาะราย (Single – subject or single – case experiment) เป็นรูปแบบหนึ่งของการทดลองในทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งมีใช้มานานก่อนการทดลองรายกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีต่าง ๆ ทางจิตวิทยาเริ่มต้นจากการค้นคว้าวิจัยด้วยวิธีการทดลองเฉพาะรายเป็นส่วนใหญ่ นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงหลายคนไม่ได้ใช้การทดลองรายกลุ่ม ดังเช่น สกินเนอร์ กล่าวว่าเขาพอใจที่จะทำการวิจัยกับตัวอย่างรายเดียวและทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง มากกว่าจะทำการทดลองเป็นกลุ่ม เพราะการทดลองรายกลุ่มนั้น แม้จะใช้เวลาน้อยกว่า แต่ก็ต้องพึ่งพาสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ที่อาจให้ภาพรวมที่บิดเบือนสำหรับกลุ่มตัวอย่างบางราย (Goodwin 1995 , อ้างถึงใน ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล 2543 : 206)

เทคนิควิธีการที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมนั้นมีหลายวิธี เช่น การใช้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้หลักของฟรีแม็ค การใช้การชี้แนะ การเสริมแรงทางบวก โดยโปรแกรมการปรับพฤติกรรมมุ่งเน้นถึงการปฏิบัติในสภาพการณ์จริง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกสถานการณ์ การใช้การชี้แนะเป็นการให้สิ่งเร้าซึ่งอาจจะได้แก่คำพูดหรือท่าทางแก่บุคคลเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ต้องการ และเมื่อบุคคลหรือนักเรียนนั้นแสดงพฤติกรรมตามที่ชี้แนะก็จะได้รับการเสริมแรงทางบวกทันที ซึ่งการชี้แนะสามารถใช้เสริมสร้างพฤติกรรมต่าง ๆ ได้มากมาย ตั้งแต่พฤติกรรมช่วยเหลือตนเอง พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม การเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ไปจนกระทั่งพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น ดังงานวิจัยของสุวรรณ วิริยะประยูร (2529 : 91) ได้ศึกษา การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการทางสมอง ผลการวิจัยพบว่า หลังการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ร่วมกับการชี้แนะและการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มมากกว่าระยะที่ไม่ได้ใช้ตัวสัญลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ สำอางค์ พิศเพ็ง (2547 : 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเทคนิคการชี้แนะ การใช้เบียร์รถรถ และการชี้แนะควบคู่กับการใช้เบียร์รถรถที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออทิสติก ผลการศึกษาพบว่า เทคนิคการชี้แนะ การใช้เบียร์รถรถ และการชี้แนะควบคู่กับการใช้เบียร์รถรถสามารถเพิ่มความถี่ของการเกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออทิสติกได้ และ ศศิธร สังข์อู่ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งระยะทดลองและระยะหลังทดลอง

การปรับพฤติกรรมเป็นเทคนิคซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ไปในทางที่มีผลดีขึ้น วิธีดำเนินการนี้ใช้ได้ทั้งในการพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นไปตามต้องการ และทั้งส่งเสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น เทคนิคการปรับพฤติกรรมมีพื้นฐานมาจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้และหลักพฤติกรรมในความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง สิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนอง และผลที่เกิดตามมาภายหลังการตอบสนองทำให้พฤติกรรมการตอบสนองเพิ่มขึ้น การลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเช่นพฤติกรรมก้าวร้าว รังแกเพื่อน ไม่สนใจการฝึกงาน หรือการเรียน คือมันไม่ยอมทำงาน พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ควรขจัดให้หมดไป การปรับพฤติกรรมมีหลายวิธี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงมาใช้ลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ที่กำลังศึกษาชั้นเตรียมความพร้อม ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง ต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

คำถามการวิจัย

นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง หรือไม่หลังจากการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง หลังจากการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาเพศหญิง อายุ 9 ปี มีพฤติกรรมก้าวร้าว กำลังศึกษาชั้นเตรียมความพร้อมที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 คน

2. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาที่เป็นตัวอย่าง แสดงการทำร้ายร่างกายผู้อื่นทางกายหรือคำพูด

1.1 พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย หมายถึง พฤติกรรมต่อไปนี้

1.1.1 ตี หมายถึง การทำร้ายร่างกายไม่ว่าส่วนใดของร่างกายผู้อื่นด้วยมือหรือด้วยสิ่งของโดยมือหรือสิ่งของไปกระทบกับร่างกายผู้อื่น

1.1.2 ค่อย ผลัก ทบ หัก หมายถึง การทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยมือ อาจจะด้วยมือเดียวหรือสองมือโดยมือจะไปกระทบกับร่างกายผู้อื่นไม่ว่าส่วนใดของร่างกาย

1.2 พฤติกรรมก้าวร้าวทางคำพูด หมายถึง พฤติกรรมต่อไปนี้

1.2.1 คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย

1.2.2 ใช้คำพูดข่มขู่ผู้อื่น

1.2.3 เถียงครูอย่างไม่มีเหตุผล

2. นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง นักเรียนที่มีภาวะที่สมองหยุดการพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ทำให้เกิดความจำกัดทางด้านความสามารถทางสติปัญญา มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติในทุก ๆ ด้าน ปกติร่วมกับมีความจำกัดทางการเรียน และทักษะการปรับตัวให้ สอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมของสังคมปกติ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา

3. การใช้การชี้แนะ (Prompting) หมายถึง การที่ครูประจำชั้นหรือพี่เลี้ยงเข้าไปชี้แนะด้วยวาจา และทางการกระทำโดยเข้าไปแทรกแซง กับนักเรียนเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายและก้าวร้าวทางวาจา เพื่อเป็นการไม่ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

4. การเสริมแรง หมายถึง การที่ครูประจำชั้นหรือพี่เลี้ยงให้การเสริมแรงทางบวก ได้แก่ การเสริมแรงทางสังคม โดยการชมและการให้ทำกิจกรรมที่ชอบในที่นี้ประกอบด้วย เล่นลูกโป่ง สีเขียว การเล่นอ่างบอล ฟังเพลง เล่นโยโย่ วาดภาพระบายสี

5. การใช้การชี้แนะและการเสริมแรง หมายถึง การที่ครูประจำชั้นหรือพี่เลี้ยงเข้าไปชี้แนะด้วยวาจาและทางการกระทำโดยเข้าไปแทรกแซงเมื่อนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และหากนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญามีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงครูประจำชั้นจะให้การเสริมแรงโดยให้เล่นกิจกรรมที่ชอบและเสริมแรงทางสังคมทุกครั้ง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

2. เพื่อเป็นแนวทางให้ครู ผู้ปกครอง สามารถนำการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่น ๆ และนำไปใช้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะศึกษาวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับความบกพร่องทางสติปัญญา
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว
3. แนวคิดที่เกี่ยวกับเด็กบกพร่องทางสติปัญญากับพฤติกรรมก้าวร้าว
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้การชี้แนะ
 - 4.1 ความหมายของการใช้การชี้แนะ
 - 4.2 หลักในการใช้การชี้แนะ
5. แนวคิดที่เกี่ยวกับการเสริมแรงทางบวก
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การชี้แนะและการเสริมแรง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับความบกพร่องทางสติปัญญา

1.1 ความหมายทางการแพทย์เป็นการนิยามตาม ICD 10 (International Classification of Disease) โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation) หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดพัฒนาการหรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการส่งผลกระทบต่อระดับเชาวน์ปัญญาทุก ๆ ด้าน เช่นความสามารถทางด้านสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะทางสังคม มีความบกพร่องในเรื่องการปรับตัว อาจจะมีหรือไม่มี ความผิดปกติทางกายหรือทางจิตร่วมด้วย (ศรียานิพนธ์ 2542 : 222) ความหมายอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึงเด็กที่มีพัฒนาการทางสมองไม่สมบูรณ์ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ด้วยประการใด ๆ จึงจำเป็นต้องมีผู้คอยแนะนำช่วยเหลือ ไม่สามารถเรียนรู้ร่วมชั้นแบบตลอดเวลาไปกับเด็กในโรงเรียนปกติได้ มักจะถูกชักจูงง่าย ลืมง่าย ระดับของความเป็นปัญญาอ่อนมีตั้งแต่ขนาดรุนแรงมาก ปัญญาอ่อนมาก ปัญญาอ่อนเล็กน้อย เป็นต้น ความเจริญเติบโตล่าช้าทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา สมองเล็ก และมักจะมีหัวใจพิการด้วย (วารี ธีระจิตร 2541 : 11)

การวินิจฉัยภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาในการวินิจฉัยที่แน่นอนตาม ICD 10 ควรมีความบกพร่อง 2 ประการ คือ

1.1.1 ระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คืออยู่ในช่วง 70 ลงไป

1.1.2 ความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องความต้องการในชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมของคนปกติ

1.2 ความหมายของ AAMD (The American Association of Mental Deficiency) ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ระดับสติปัญญาที่ด้อยหรือต่ำกว่าปกติเนื่องจากพัฒนาการของสมองหยุดชะงักหรือเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ทำให้มีความสามารถจำกัดในการเรียนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและมีการเจริญเติบโตไม่สมวัย (ศรียา นิยมธรรม 2534 : 23) ซึ่ง สโตรแมน (Stroman 1989 , อ้างถึงใน ศรีตุลา ดุลาคมย์ 2540 : 13 – 15) ชี้ให้เห็นจุดเน้น 4 ประการ

1.2.1 สติปัญญาโดยทั่วไป หมายถึง ผลการประเมินด้านเชาวน์ปัญญา โดยใช้แบบทดสอบทดสอบเชาวน์ปัญญา

1.2.2 ระดับของสติปัญญาที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติ อย่างมีนัยสำคัญประมาณ 70 หรือน้อยกว่า

1.2.3 การปรับตัวซึ่งประเมินจากประสิทธิภาพ หรือระดับมาตรฐานของแต่ละบุคคลในการพึ่งพาตนเอง และมีความรับผิดชอบทางสังคมตามอายุและวัฒนธรรมตามบุคคลนั้น

1.2.4 ระยะพัฒนาการ หมายถึง ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี โดยบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตาม AAMD จะพิจารณาตามจุดเน้นทั้ง 4 ประการที่กล่าวมา จะมีลักษณะดังนี้คือ ระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติ 70 หรือน้อยกว่าร่วมกับมีปัญหาในการปรับตัวและลักษณะดังที่กล่าวเกิดขึ้น ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี

1.3 ความหมายตาม AAMR (American Association Mental Retardation) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้มากในปัจจุบัน ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดเกิดขึ้น มีผลต่อการปฏิบัติงานในขณะนั้น มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ทั้งนี้ต้องมีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนอายุ 18 ปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเกณฑ์การมองภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา คือ (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ : 2537)

1.3.1 ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คือระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70 ถึง 75

1.3.2 มีความจำกัดในทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ซึ่งการปรับตัวมีดังนี้

1.3.2.1 การสื่อความหมาย (Communication) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจและการแสดงออกเกี่ยวกับข้อมูลที่สื่อสารผ่านพฤติกรรมที่เป็นสัญลักษณ์และไม่เป็นสัญลักษณ์

1.3.2.2 การดูแลตนเอง (Self Care) หมายถึง ทักษะที่ประกอบด้วยการกิน การแต่งตัว การทำความสะอาดร่างกาย การเข้าห้องน้ำและสุขอนามัย

1.3.2.3 การดำรงชีวิตในบ้าน (Functional Academics) หมายถึง ทักษะทุกอย่างที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การเก็บที่นอน การเย็บเสื้อผ้า การเตรียมอาหารง่าย ๆ

1.3.2.4 ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เช่น การแสดงความยินดี การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การเล่นอย่างเหมาะสม

1.3.2.5 การใช้บริการสาธารณะ (Community Use) หมายถึง การใช้บริการสาธารณะสมบัติอย่างเหมาะสม ซึ่งครอบคลุมถึงการเดินทาง การจับจ่ายสินค้า การรับบริการในชุมชน เช่น โรงเรียน ห้องสมุด โรงภาพยนตร์

1.3.2.6 การควบคุมตนเอง (Self Direction) หมายถึง การสร้างทางเลือกสำหรับตนเองในการปฏิบัติต่างๆ เช่น การเรียนรู้ การปฏิบัติตามตารางที่กำหนดไว้ การปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

1.3.2.7 สุขอนามัยและความปลอดภัย (Health and Safety) หมายถึง การดำรงชีวิตของตนเองให้เป็นสุข ควบคุมการบริโภคอย่างเหมาะสม บอกอาการเจ็บป่วย รักษาและป้องกันตนเองจากโรคร้าย

1.3.2.8 การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional Academics) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ทางสติปัญญา และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น การเขียน การอ่าน การคำนวณพื้นฐาน เป็นต้น ในการเรียนไม่ได้เน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแต่อยู่ที่การรับรู้ และการนำทักษะทางวิชาการไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3.2.9 การใช้เวลาว่าง (Leisure) หมายถึง ความสนใจด้านนันทนาการ และการใช้เวลาว่างซึ่งสะท้อนถึงความพอใจส่วนบุคคลเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่คนทั่วไปกระทำอย่างเหมาะสมกับวัย

1.3.2.10 การทำงาน (Work) อาจจะเป็นงานที่ทำเป็นเวลา หรือ บางเวลา หรือการตรงต่อเวลา การยอมรับคำวิจารณ์

1.4 ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

สรุป ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดการพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ทำให้เกิดความจำกัดทางด้านความสามารถทางสติปัญญา มีระดับเซว้ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติในทุก ๆ ด้าน ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางการเรียน และทักษะการปรับตัวให้ สอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมของสังคมปกติ อาจจะมีหรือไม่มีความผิดปกติทางจิตร่วมด้วย ทั้งนี้ต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

2. การแบ่งระดับสติปัญญาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สมาคมอเมริกันว่าด้วยความผิดปกติทางสติปัญญา (The American Association on Mental Deficiency ใช้ชื่อย่อว่า AAMD) คู่มือทางสถิติและการวินิจฉัยเด็กปัญญาอ่อน (The Diagnostic and Statistical Manual of mental Disorder ใช้ชื่อย่อว่า DSM- III) และองค์การอนามัยโลก (World Health organization ใช้ชื่อย่อว่า WHO) ต่างเห็นพ้องต้องกันในการจัดระดับปัญญาอ่อนออกเป็น 4 ระดับ ดังตารางที่ 1 (ผดุง อารยะวิญญู 2542 : 39)

ตาราง ที่ 1 ระดับของเด็กปัญญาอ่อน จัดโดยองค์การ 3 แห่ง

ระดับสติปัญญา	หน่วยงาน		
	AAMD(1983)	DSM – III (1980)	WHO (1980)
	สติปัญญา	สติปัญญา	สติปัญญา
ขั้นเล็กน้อย (Mild)	50- 55 ถึง 70	50 -70	50- 70
ขั้นปานกลาง (Moderate)	34 -40 ถึง 50 -55	35 - 49	35 - 49
ขั้นรุนแรง (Severe)	20 – 25 ถึง 35 -40	20 -34	20 -34
ขั้นรุนแรงมาก (Profound)	ต่ำกว่า 20 -25	ต่ำกว่า 20	ต่ำกว่า 20

เด็กปัญญาอ่อนในแต่ละระดับมีความสามารถแตกต่างกัน ความสามารถนี้ นักจิตวิทยาเรียกว่า พฤติกรรมการปรับตัว (Adaptive Behavior) สโลนและเบิร์ธ (Sloan and Birch 1955, อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู 2542 : 40 – 41) ได้สรุปพฤติกรรมของเด็กปัญญาอ่อนแต่ละระดับไว้ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสามารถของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา

ระดับสติปัญญา	ปฐมวัย (0 -5 ปี)	วัยเรียน (6 -21 ปี)	วัยผู้ใหญ่ (21 ปีขึ้นไป)
	วุฒิภาวะและพัฒนาการ	การศึกษา	สังคมและอาชีพ
ขั้นเล็กน้อย (Mild)	สามารถพัฒนาทักษะในการสื่อความหมายและทักษะทางสังคมได้ยังไม่สามารถสังเกตความแตกต่างจากเด็กปกติได้มากนักจนกว่าเด็กจะโตขึ้น	สามารถเรียนหนังสือได้สูงสุดประมาณชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเด็กมีอายุในวัยรุ่นไม่สามารถเรียนวิชาสามัญได้เท่าเทียมกับเด็กปกติควรได้รับการศึกษาที่จัดเฉพาะเด็กประเภทนี้	สามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้หากได้รับการศึกษาและการฝึกอาชีพอย่างเพียงพอ ต้องการดูแลเอาใจใส่จากผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ
ขั้นปานกลาง (Moderate)	สามารถพูดได้ พอสื่อสารกับผู้อื่นได้ มีพัฒนาการช้า พอสช่วยเหลือตนเองได้ ต้องการการควบคุมดูแลจากผู้ใกล้ชิด	สามารถเรียนหนังสือได้ถึงประมาณชั้นประถมปีที่ 4 เมื่ออายุถึงวัยรุ่น หากได้รับการศึกษาที่เหมาะสม	สามารถทำงานประเภทที่ไม่ต้องใช้ทักษะมากนัก(unskilled, Semiskilled) ต้องการการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ใกล้ชิด
ขั้นรุนแรง (Severe)	มีปัญหาในการเคลื่อนไหวพูดไม่ค่อยได้ หรือพูดไม่ได้เลยช่วยตัวเองไม่ได้	เรียนหนังสือไม่ได้ สอนให้พูดได้บ้าง ฝึกเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยได้บ้าง	ต้องการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ใกล้ชิด ช่วยตัวเองได้บ้างแต่น้อย
ขั้นรุนแรงมาก (profound)	ช่วยตัวเองไม่ได้มีความสามารถน้อยที่สุดต้องได้รับการดูแลจากแพทย์	ฝึกให้ช่วยตัวเองได้บ้างแต่ไม่ค่อยได้ผลมากนัก	ช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอยู่ใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

3. สาเหตุของภาวะปัญญาอ่อน

ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของภาวะปัญญาอ่อนอาจเริ่มจากด้านชีวภาพ (Primary biological) หรือเริ่มจากด้านสังคมจิตวิทยา (Primary psychosocial) หรือร่วมกันทั้ง 2 ด้านและโดยทั่วไปสาเหตุของปัญญาอ่อนมักจะซับซ้อนและมีหลายปัจจัย (multifactorial)

ความสามารถของบุคคล ไม่เพียงจะเป็นผลมาจากความสมบูรณ์และวุฒิภาวะของระบบประสาทประกอบลักษณะที่ติดตัวบุคคลนั้นมาตามธรรมชาติเท่านั้น ประสบการณ์ในชีวิตที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้ในภายหลังก็มีบทบาทที่สำคัญเช่นกัน จะเห็นได้จากเด็กบางคนมีการทำลายของระบบประสาทอย่างมาก แต่ยังมีทักษะปกติ ส่วนบางคนมีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างรุนแรง แต่ไม่พบพยาธิสภาพทางระบบประสาทหรือไม่มีแม้แต่ประวัติของปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความบกพร่องทางระบบประสาท ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์เรียนรู้ในภายหลัง มีส่วนในการพัฒนาความสามารถและทักษะการปรับตัวของบุคคลนั่นเอง ประมาณร้อยละ 30 ของบุคคลอ่อนระดับรุนแรง และร้อยละ 50 ของบุคคลปัญญาอ่อนระดับน้อยไม่สามารถระบุสาเหตุของปัญญาอ่อนได้ แม้จะไม่พยายามตรวจอย่างละเอียดแล้วก็ตาม และประมาณร้อยละ 50 ของปัญญาอ่อนมีสาเหตุมากกว่าหนึ่งสาเหตุ (ศรีเรือน แก้วกังวาน 2545 : 102 – 103)

4. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของภาวะปัญญาอ่อน

1. พันธุกรรมผิดปกติ (Hereditary) พบประมาณร้อยละ 5 ได้แก่

1.1 ความผิดปกติของยีนเดี่ยว (Single gene Disorders)

1.2 ความผิดปกติแต่กำเนิดของการเผาผลาญสารอาหาร (Inborn errors of Metabolism)

: โรคฟีนิลคีโตนูเรีย (Phenylketonuria)

1.3 กลุ่มโรคความผิดปกติของระบบประสาทและผิวหนัง (Neuro - cutaneous Disorders)

1.4 ความผิดปกติของโครโมโซม (Chromosomal Disorders)

1.5 ดาวน์ซินโดรม ชนิดมีการเคลื่อนย้ายที่ของโครโมโซม (Trans- location Down's Syndrome)

1.6 กลุ่มอาการโครโมโซมเอ็กซ์เปราะ (Fragile X Syndrome)

1.7 ความผิดปกติของหลายยีนร่วมกัน (Polygenic Familial Syndrome)

2.การผันแปรของการพัฒนาตัวอ่อนในครรภ์ตั้งแต่ระยะต้น ๆ (Early Alternation of embryonic Development) พบประมาณร้อยละ 30 ได้แก่

2.1 การเปลี่ยนแปลงของโครโมโซม

2.2 ความผิดปกติโครม

2.2.1 ชนิดที่มีโครโมโซมที่ 21 เกินมา 1 แท่ง (Trisomy 21)

2.2.2 ชนิดที่มีโครโมโซมปกติร่วมกับโครโมโซมที่ผิดปกติ (Mosaics)

2.3 การติดเชื้อไวรัส CMV (Cytomegalovirus) , หัดเยอรมัน (Rubella) , ทอกโซพลาสมา (Toxoplasmosis) , เอชไอวี (AIDS) , ซิฟิลิส (Syphilis)

2.4 สารที่ก่อให้เกิดความพิการ: เหล้า (Alcohol) , รังสี (Radiation) , ยาต่าง ๆ

2.5 ความผิดปกติของรก

2.6 ความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง (CNS) แต่กำเนิด โดยไม่ทราบสาเหตุ

3. ปัญหาต่าง ๆ ในระยะตั้งครรภ์และคลอด พบประมาณร้อยละ 10 ได้แก่

3.1 ภาวะทุพโภชนาการของทารกในครรภ์

3.2 คลอดก่อนกำหนด

3.3 การบาดเจ็บที่ทำให้สมองขาดออกซิเจน – ขาดเลือด

3.4 เลือดออกภายในกะโหลกศีรษะ (Intracranial Hemorrhage)

3.5 ความผิดปกติของเมตาบอลิซึม ภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำกว่าปกติ (Hypoglycemia) ภาวะตัวเหลืองผิดปกติ (Hyperbilirubinemia)

3.6 การติดเชื้อเริม (Herpes Simplex) เชื้อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อแบคทีเรีย (Bacterial Meningitis)

4. ปัญหาต่าง ๆ ในระยะหลังคลอด พบประมาณร้อยละ 5 ได้แก่

4.1 การติดเชื้อสมองอักเสบ, เชื้อหุ้มสมองอักเสบ

4.2 การได้รับบาดเจ็บที่สมองอย่างรุนแรง

4.3 ภาวะขาดออกซิเจน (จมน้ำ ชัก)

4.4 ความผิดปกติของเมตาบอลิซึม

4.5 การได้รับสารตะกั่ว

4.6 เลือดออกภายในกะโหลก

4.7 ภาวะทุพโภชนาการ

5. ปัจจัยต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมและภาวะผิดปกติจากจิตอื่น ๆ พบประมาณร้อยละ 15 -- 20 ได้แก่

5.1 ความยากจน และครอบครัวแตกแยก

5.2 ความผิดปกติ ในปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เลี้ยงดูกับเด็ก

5.3 ความผิดปกติทางจิตของผู้เลี้ยงดู

5.4 ผู้เลี้ยงดูติดสารเสพติด

6. ไม่ทราบสาเหตุ ประมาณร้อยละ 30

5. การฟื้นฟูนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

การฟื้นฟูนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาเป็นการจัดการดูแลต่อเนื่องตามวัยต่าง ๆ การฟื้นฟูแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ (ศรีเรือน แก้วกังวาน 2545 : 112-114)

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ได้แก่ การฟื้นฟูโรคที่เกิดร่วมกับภาวะปัญญาอ่อนการแก้ไขความพิการและการฟื้นฟูสภาพร่างกาย เช่น โรคเกรตินจากภาวะขาดสารไอโอดีน (Cretinism) โรคเฟนิลคีโตนูเรีย ,สมองพิการ นอกจากการใช้การรักษาตามอาการแล้วยังต้องการบำบัดดังนี้

1.1 ภายภาพบำบัด นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญามักจะมีพัฒนาการเคลื่อนไหวร่างกายช้ากว่าวัย (Motor Development) นอกจากนี้ เด็กปัญญาอ่อนและหนักมากส่วนใหญ่ก็จะมี ความพิการทาง Central nervous System ด้วย ทำให้มีการเกร็งของแขนขา ลำตัว จึงจำเป็นต้องแก้ไขอาการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ เพื่อช่วยลดการยึดติดของข้อต่อ และการสูญเสียกล้ามเนื้อ เด็กจะช่วยตัวเองได้มากขึ้น เมื่อเจริญวัย

1.2 กิจกรรมบำบัดการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ได้แก่ การใช้มือหยิบจับสิ่งของฝึกการทำงานของตนและมือให้ประสานกัน (Eye – Hand Co – Ordination) เด็กสามารถหยิบจับสิ่งของ เช่น จับถ้วยกินน้ำ จับแปรงสีฟัน หยิบช้อนกินข้าว การรักษาทางกิจกรรมบำบัด จะช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างราบรื่น

1.3 นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาเกินกว่าร้อยละ 70 มีปัญหาการพูดและการสื่อความหมาย กระบวนการฝึกในเรื่องนี้ มีใช้เพื่อให้เปล่งสำเนียงเป็นภาษาที่คนทั่วไปเข้าใจเท่านั้น แต่จะเริ่มจากเด็กต้องฝึกใช้กล้ามเนื้อช่วยพูด บังคับกล้ามเนื้อเปล่งเสียง ออกเสียงให้ถูกต้อง ซึ่งการฝึกพูดต้องกระทำตั้งแต่อายุต่ำกว่า 4 ขวบจึงจะได้ผลดีที่สุด

2.การส่งเสริมพัฒนาการ (Early Intervention)

การส่งเสริมพัฒนาการหมายถึง การจัดโปรแกรมการฝึกทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่พัฒนาการปกติตามวัยของเด็ก จากการวิจัยพบว่า เด็กที่ได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาแต่เยาว์วัย จะสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่า การฝึกเมื่อโตแล้ว ทั้งนี้วิจัยว่าเด็กปัญญาอ่อน

เช่น เด็กดาวน์ซินโดรม หรือเด็กที่มีอัตราเสี่ยงสูงว่าจะเป็นปัญญาอ่อน เช่น เด็กเกิดก่อนกำหนด มารดาคลอดขณะตั้งครรภ์ เป็นต้น สามารถจัดโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการคือการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก บิดามารดา และคนเลี้ยงดูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการฝึกเด็กให้พัฒนาได้ตามโปรแกรมอย่างสม่ำเสมอ ผลสำเร็จของการส่งเสริมพัฒนาการจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความตั้งใจจริงของบุคคลในครอบครัวของเด็กมากกว่าผู้ฝึกที่เป็นนักวิชาชีพ (Professional Staff)

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Educational Rehabilitation)

ในสองทศวรรษมานี้ ความเชื่อว่า การศึกษา หมายถึง การเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ชีวิตที่อื่นภายนอกโรงเรียน ทำให้รูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาของบุคคลปัญญาอ่อนเปลี่ยนแปลงไปมาก การสอนด้านวิชาการในห้องเรียนปีแล้วปีเล่า แต่เมื่อเดินออกจากห้องเรียน เด็กก็จะลืมมัน ไม่มีประโยชน์ต่อบุคคลปัญญาอ่อน จึงควรสนับสนุนให้ได้เรียนรู้ชีวิตในสังคมร่วมกับบุคคลปกติ ความเป็นเพื่อนช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนที่เขามีชีวิตอยู่ การศึกษาในปัจจุบันจึงเปิดโอกาสให้บุคคลปัญญาอ่อนเรียนร่วมกับคนปกติมากที่สุด ระบบการจัดห้องเรียนหลักสูตรและการประเมินผล ต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อช่วยให้บุคคลปัญญาอ่อนได้มีโอกาสเรียน มิใช่เพื่อการคัดออกจากชั้นเรียน การจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคลปัญญาอ่อนส่วน (Special Education) จะจัดให้เท่าที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น แต่จะส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมและการเรียนรวม (Integration And Inclusion Education) ให้มากที่สุด

4. การฟื้นฟูโดยการฝึกอาชีพ (Vocational Rehabilitation)

การเตรียมฝึกอาชีพให้แก่บุคคลปัญญาอ่อน อายุ 15 - 18 ปี เป็นสิ่งจำเป็นมากต่อการประกอบอาชีพในวัยผู้ใหญ่ ได้แก่ฝึกการตรงต่อเวลา รู้จักรับคำสั่งและนำมาปฏิบัติเอง โดยไม่ต้องมีผู้เตือน การปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานและมารยาทในสังคมเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ควรช่วยเหลือให้ได้มีอาชีพที่เหมาะสม อาชีพที่บุคคลปัญญาอ่อนสามารถทำได้ดี ได้แก่ อาชีพงานบ้าน งานบริการงานในโรงงาน งานในสำนักงาน เช่น การรับส่งหนังสือ ถ่ายเอกสาร เป็นต้น

2.แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

2.1 ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว

ในทางจิตวิทยาได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 28) ให้ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว คือการแสดงออกเพื่อการปรับตัวของมนุษย์ เพื่อให้ตนเองดำรงชีพอยู่ได้อย่างเป็นสุขในสังคม ทุกคนย่อมมีจุดมุ่งหมายในชีวิตและพยายามทำทุกอย่างเพื่อจะได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ เมื่อประสบความ

ล้มเหลวก็เกิดความผิดหวังคับข้องใจ และเกิดความกังวล อาจจะแสดงออก โดยการก้าวร้าว รุกรานคนอื่น โกรธคนอื่น หนีการเผชิญหน้า เป็นต้น

บัสส์ (Buss 1961, อ้างถึงใน คมคาย อนุจันทร์ 2538 : 20 – 21) อธิบายความหมายของ ความหมายของความก้าวร้าวว่า ความก้าวร้าวเป็นการตอบสนองต่อสิ่งมากระตุ้นในรูปของการ กระทำอย่างทันทีโดยมีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด บัสส์ แบ่งความก้าวร้าวออกเป็น 2 คือ

1. ความก้าวร้าวทางกาย (Physical Aggression) เป็นความก้าวร้าวที่แสดงออกโดยการ ใช้อวัยวะทางกาย เช่น แขน ขา ฟัน หรือใช้อวัยวะทางกายร่วมกับอาวุธ เช่น มีด ปืน เพื่อทำให้ ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

2. ความก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) เป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้น โดยใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 28) ได้ให้ความหมายของความก้าวร้าวว่า เป็นการแสดงออก เพื่อการปรับตัวของมนุษย์ เพื่อให้ตนเองดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุขในสังคม

ฟรอยด์ (Freud ,อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู 2542 : 29) กล่าวว่า การก้าวร้าวเป็น สัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์

ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dollard and Miller 1950, อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู 2542 : 29) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ คนเราจะเกิดความไม่พอใจและ เกิดอารมณ์ขุ่นมัว ถ้ามีคนขัดใจ หรือขัดขวางไม่ให้ตนทำในสิ่งที่ปรารถนาได้ เมื่อถูกขัดขวาง คนเราก็มักจะแสดงพฤติกรรมออกไปในทางก้าวร้าว

คมคาย อนุจันทร์ (2538 : 1) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้นในวัยเด็กนั้นเป็น อุปสรรคขัดขวางการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ให้บุคคลจะยังไม่สามารถเป็นไปตาม เป้าหมายของการเรียนการสอนได้ การก้าวร้าวจึงเป็นพฤติกรรมที่ครูและครูแนะแนวจะต้อง ช่วยกันหาทางแก้ไข เพื่อรักษาระเบียบวินัยของห้องเรียนและทำให้เด็กเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ตลอดจนการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเป็นสุขไม่เป็นปัญหาค่อสังคมภายใน

รังสิมา สีนะพงษ์พิพิธ (2540 : 4) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมก้าวร้าวคือลักษณะของ การกระทำที่ต้องการแสดงอำนาจเหนือบุคคลอื่น เพื่อปลดปล่อยความเครียด ความคับข้องใจ หรือ ความรู้สึกไม่ดีต่าง ๆ ซึ่งมีผลทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน

วาริ ถิระจิตร์ (2541 : 100) กล่าวว่า การก้าวร้าว เป็นความคับข้องใจการก้าวร้าวจะ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นถูกขัดขวาง ทำให้เกิดความวิตกกังวลคับข้องใจ ตลอดจนการโกรธจนทำให้เกิดการอยากต่อสู้ และแสดงการก้าวร้าวออกมา

ณรงค์ศักดิ์ ดิสจันทร์ (2545 : 13) ให้ความหมาย พฤติกรรมก้าวร้าวหมายถึง การแสดง พฤติกรรมออกมาทั้งทางกายและทางวาจาที่รุนแรงเกินปกติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อระบาย ความรู้สึกหรือตอบสนองสิ่งที่มากระทบ อันก่อให้เกิดความทุกข์กายทุกข์ใจแก่ตนเอง มีผลทำให้ สิ่งของ ผู้อื่นหรือตนเอง เจ็บปวด เกิดความเสียหาย ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา ซึ่งสามารถ เปลี่ยนไปตามสภาพสิ่งแวดล้อมของการให้รางวัลและการลงโทษ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การทำร้าย ผู้อื่นทางกาย ไม่ว่าจะเป็น ดี ค่อย ผลัก ทบ หัก หรือทางคำพูด ได้แก่ คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ใช้คำพูดแสดงการข่มขู่ผู้อื่น เดียงครุอย่างไม่มีเหตุผล เพื่อเป็นการปกป้องตนเอง จากสิ่งที่มากระทบ

2.2 สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าว

เด็กที่ก้าวร้าวมักแสดงพฤติกรรม โดยการชอบก่อเรื่อง ทะเลาะวิวาท ต่อสู้ทุบตี และ รังแกเด็กอื่น เด็กพวกนี้ชอบแสดงออกในแบบฉบับของเขาบางครั้ง จึงทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มักจะพูดอวดดี หรือแสดงความไม่เคารพต่อผู้ใหญ่ ชอบโต้เถียง และชอบตำหนิติเตียน กล่าวโทษผู้อื่น รวมทั้ง มีอารมณ์ขุ่นมัว โกรธ และหน้าบึ้งอยู่เสมอ โดยพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ มีสาเหตุด้วยกันหลายประการ ทั้งนี้ ใคร่ขอยกแนวคิดของกองสุขภาพจิต (กองสุขภาพจิต : 2534 , อ้างถึงใน ศศิมาภรณ์ บุปผาธา 2549 : 15) ซึ่งได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวไว้สอดคล้องกันหลายประการ พอสรุปได้ ดังนี้ คือ

1. เด็กอาจมาจากครอบครัวที่ยากจน บ้านแตก ขาดการดูแล เด็กไม่ได้รับการพักผ่อน หย่อนใจทางที่ถูกต้องมากกว่า
2. เนื่องจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองรักและตามใจลูกมากเกินไปทำให้เด็กหวังและต้องการจะได้สิ่งต่าง ๆ จากเพื่อนที่ไม่ตามใจตนเอง เช่นเดียวกับที่ได้รับจากพ่อแม่
3. เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครอง บังคับเข้มงวดมากเกินไป ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจแล้วแสดงออกกับเพื่อน ๆ หรือผู้อื่น
4. เด็กขาดความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ ทำให้ไม่มีความสุข
5. เนื่องจากเด็กไม่สามารถปรับตัวให้กับผู้อื่น ทำให้คิดว่าผู้อื่นไม่เป็นมิตรที่ดีกับตน
6. เด็กไม่ชอบครู แต่ไม่กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกขัดแย้งนั้น และเก็บความรู้สึกนั้นมาแสดงกับเด็กอื่น ๆ

นอกจากนี้ โกลด์สไตน์ (Goldstein 1975 , อ้างถึงใน ณรงค์ศักดิ์ ดิสจันทร์ 2545 : 24 – 25) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับความก้าวร้าวและไม่ก้าวร้าว ตามแนวคิดของนิวแมน (Newman) ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีความก้าวร้าวอุปนิสัยของบุคคลที่มีความก้าวร้าวมักจะมี ความก้าวร้าวอยู่แล้ว มักขาดสติยั้งคิดที่จะควบคุมการกระทำของตนเอง หุนหันพลันแล่น มีระดับ จริยธรรมต่ำ ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนในชีวิตสิ่งแวดล้อมของบุคคลที่มีความก้าวร้าวเป็นสิ่งแวดล้อมที่ อำนาจโอกาสให้กระทำความก้าวร้าวอยู่เสมอ ๆ มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่เป็นแม่แบบที่ก้าวร้าวต่อเด็ก

2. องค์ประกอบของบุคคลไม่มีความก้าวร้าวลักษณะนิสัยของบุคคลที่ไม่มีความก้าวร้าวมี ลักษณะเป็นคนมีความวิตกกังวลหรือมีความรู้สึกผิดเมื่อจะแสดงความก้าวร้าวออกมา เป็นบุคคลที่ มีอารมณ์ดีงามสิ่งแวดล้อมของบุคคลที่ไม่ก้าวร้าว บุคคลจะไม่ก้าวร้าวเมื่อบุคคลอยู่ต่อหน้าผู้ที่มี อำนาจเหนือกว่า และยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมนั้น ตลอดจนไม่อยู่ในสถานการณ์ก้าวร้าว นั้น

นอกจากนี้เด็กจะเรียนรู้ความก้าวร้าวจากผู้ปกครอง และกลุ่มเพื่อนหรือเด็กอื่น ๆ แล้ว เพน เนอร์ (Penner, อ้างถึงใน ณรงค์ศักดิ์ ติตาจันทร์ 2545 : 24) ยังเห็นว่าสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ละคร และที่สำคัญที่สุดคือ โทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อความก้าวร้าวของเด็ก

ดังนั้นความก้าวร้าวของเด็กที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญคือ บุคลิกภาพ ส่วนตัวของเด็ก การอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมในสังคม ทั้งนี้เพราะเด็กเป็นบุคคลที่เกิดมาเหมือน ผ้าขาว พฤติกรรมก้าวร้าวเหมือนสิ่งมาแต่งเติมผ้าขาว หากมีการเอาใจใส่ต่อผ้าขาวดีก็ไม่มีอะไรมา แปรเปลี่ยน เด็กก็เช่นกัน หากมีสุขภาพดี อยู่ในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมและ อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ความก้าวร้าวก็จะไม่เกิดขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

การที่เด็กบกพร่องทางสติปัญญาเกิดมาอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคม ย่อมมีผลต่อการ พัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ เช่นเดียวกับที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านอื่น ๆ เป็นต้นว่า พัฒนาการทางด้านภาษาที่ช้ากว่าปกติ การฟังมักเข้าใจช้า และการผิดพลาดเดินวิ่งไม่คล่องตัว ชอบเล่นกระทำแผลง ๆ และทำผิด ถูกชักจูงได้ง่าย ความจำไม่ดี อารมณ์อ่อนไหวง่าย มักขี้เกียจ กินจุ ว่องเหงาหาวนอน และไม่รู้จักรักษาความสะอาดทั้งส่วนตัวและส่วนร่วม เด็กลักษณะนี้มัก ขาดสมาธิและมีความสนใจช่วงสั้น ๆ เท่านั้น ชอบการเอาอย่างหรือเลียนแบบผู้อื่น (วารี ถิระจิตร 2541 : 117 – 118) เด็กบกพร่องทางสติปัญญาจึงแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่บ่งชี้ถึงการไม่สามารถ ควบคุมอารมณ์ตนเอง เช่น ขี้โมโห เอาแต่ใจตนเอง ก้าวร้าว ขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่ทำตาม ระเบียบข้อบังคับ เห็นแก่ตัว เป็นต้น

ความก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ทาง พันธุกรรม คือ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อลักษณะทางกาย เป็นต้นว่า ผิวพรรณ หน้าตา รูปร่าง เพศ ความสามารถทางสมองสิ่งเหล่านี้เด็กจะได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ และบรรพบุรุษ พันธุกรรม

ยังอาจก่อให้เกิดความผิดปกติทางรูปร่าง เช่นอ้วนมาก ผอมมาก สูง เตี้ยมาก ความผิดปกติเหล่านี้ อาจมีผลต่ออารมณ์ และความประพฤติดของเด็กได้มาก และสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็ก เช่นเดียวกับพันธุกรรม เช่นสิ่งแวดล้อมค้ำค่อมส่งเสริมสติปัญญาเด็ก และการที่เด็กต้องอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมนั้น ๆ จะส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กด้วย เช่น เด็กที่มาจากแหล่ง เสื่อมโทรมอาจจะมีแนวโน้มเป็นอาชญากรได้ หรือแม้แต่การที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น รู้สึกไม่ปลอดภัยไม่มีความมั่นคงทางจิตใจ และไม่มีความสุขเด็กจึง พยายามแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแบบต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู ได้กล่าวว่า เด็กบกพร่องทางสติปัญญาเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมการปรับตัวต่ำกว่าเกณฑ์ ปกติ ไม่ว่าจะวัดพฤติกรรมที่โรงเรียน ที่บ้าน หรือ ณ ที่อื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับศรีเรือน แก้ว กังวาล ให้ความเห็นว่าการที่ภาวะปัญญาอ่อนควรได้รับการประเมินเบื้องต้นจากการพูดว่าเด็กคนนั้นมีความสามารถเชิงสังคมที่สำคัญหรือไม่ดี มากกว่าจะดูว่าเขาประสบความสำเร็จทางวิชาการหรือไม่ ซึ่งสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตคือ การมีชีวิตอยู่ในสังคมและสามารถทำตัวกลมกลืนกับสังคมได้ การวิจัยจำนวนมากพบว่าเด็กปัญญาอ่อน หรือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหาด้าน พฤติกรรมเชิงสังคม เช่น ไม่สามารถคบกับใครเพื่อเป็นเพื่อนดังจะเห็นได้ว่า นักเรียนบกพร่อง ทางสติปัญญาส่วนใหญ่จะมีปัญหาทางพฤติกรรมมากกว่าคนปกติทั้งนี้เพราะความสามารถทางด้าน สติปัญญา เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ ทำให้มีความเข้าใจไม่สมบูรณ์ต่อการสื่อสารกับบุคคลใน สังคม อีกทั้งนักเรียนอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีหรือในแหล่งเสื่อมโทรม มีการพูดจาก้าวร้าว ทะเลาะเบาะแว้งกันประจำ ดื่มเหล้า เล่นการพนันทุกวัน ซึ่งจะเห็นได้ว่านักเรียนมีแบบอย่างที่ไม่ดี ที่หล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพ เมื่ออยู่ชุมชนการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวไม่ว่าจะพูดจาหยาบคาย และทำร้ายคนอื่น บางครั้งผู้ปกครองไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนนักเรียนว่าพฤติกรรมดังกล่าว ไม่เหมาะสม จึงส่งผลให้นักเรียนเคยชินกับพฤติกรรมก้าวร้าวเหล่านั้น เมื่อนักเรียนเข้าสู่ระบบ โรงเรียน และมาสู่ระบบเพื่อน และครู นักเรียนอยู่ร่วมกับสังคมในโรงเรียน เมื่อมีสิ่งมากระทบ หรือถูกขัดใจ นักเรียนมักจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมา เช่นพูดจาหยาบคาย ทุบตี หยิก แตะ เพื่อน และพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่มีเพื่อน หากพฤติกรรมดังกล่าว ไม่ได้รับการแก้ไขอาจส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากยิ่งขึ้นต่อไป

4. แนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้การชี้แนะ (Prompting)

4.1 การชี้แนะ (Prompting) หมายถึง การให้สิ่งเร้าซึ่งอาจจะได้แก่ คำพูดหรือท่าทางแก่บุคคลเพื่อให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ต้องการ และเมื่อบุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมตามชี้แนะก็จะได้รับการเสริมแรงทางบวกทันที ซึ่งการใช้การชี้แนะสามารถใช้การเสริมสร้างพฤติกรรมต่าง ๆ ได้มากมาย ตั้งแต่พฤติกรรมการช่วยตนเอง ไปจนกระทั่งพฤติกรรมการช่วยผู้อื่น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2543 : 203) การใช้การชี้แนะ เป็นการให้สิ่งเร้าที่เป็นตัวชี้แนะให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย อย่างถูกต้องมากขึ้น และลดเวลาในการเรียนรู้ (Kandian 1980 ; Miller 1980 Wilson and O'Leary 1980 , อ้างถึงใน สำอาง พิเศษ 2547 : 39) หลังจาก บุคคลแสดงพฤติกรรมตามการชี้แนะแล้วควรจะให้การเสริมแรงทันที (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2524 : 133) เพราะจะทำให้การใช้การชี้แนะนั้นกลายเป็นสิ่งเร้าที่นำไปสู่การเสริมแรง ซึ่งทำให้สามารถใช้การชี้แนะควบคุมพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น อาจารย์ขอให้นิสิตแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียน เมื่อนิสิตทำตาม อาจารย์แสดงความสนใจ ฟังพอใจต่อการแสดงความคิดเห็นของนิสิต หรือให้คะแนนนิสิตเพิ่มขึ้น ถ้าอาจารย์ทำเช่นนี้สม่ำเสมอ นิสิตแยกแยะได้ว่า การขอให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนของอาจารย์เป็นสิ่งเร้าที่จะนำไปสู่การเสริมแรง คือ การแสดงความสนใจความพึงพอใจต่อการแสดงความคิดเห็นของนิสิต หรือการให้คะแนนนิสิตเพิ่มขึ้น นิสิตก็จะมีแนวโน้มที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนอีก เมื่ออาจารย์ขอให้นิสิตแสดงความคิดเห็น

การใช้การชี้แนะสามารถนำไปใช้ในการสร้างพฤติกรรม เพิ่มพฤติกรรม หรือลดพฤติกรรมได้ โดยมักจะนิยมใช้การชี้แนะร่วมกับวิธีการอื่น ๆ (Fischer and Gauchos 1975 , อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะประยูร 2529 : 25) เช่นการแต่งพฤติกรรม (Shaping) การเสนอตัวแบบ (Modeling) และการเสริมแรง (Reinforcement) เป็นต้น

ประเภทของการใช้การชี้แนะ

1. การชี้แนะโดยใช้วาจา (Verbal Prompting) ได้แก่ การชี้แนะโดยใช้คำพูดต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น คุณแม่บอกลูกชายว่า ถึงเวลารับประทานอาหารแล้ว

2. การชี้แนะโดยใช้ท่าทาง (Physical Guidance) ได้แก่การชี้แนะโดยการแสดงสีหน้า ท่าทางต่าง ๆ เช่น การชี้นิ้ว การพยักหน้า การกวักมือ การกระพริบตา เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย

3. การชี้แนะโดยใช้สิ่งของ (Material Prompting) ได้แก่ การชี้แนะโดยใช้สิ่งของวัตถุหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ป้ายประกาศ ลูกศรชี้บอกทาง เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น การติดป้ายไว้ที่ตู้โทรศัพท์ว่า ไม่ควรใช้เกิน 3 นาที

4.2 หลักในการใช้การชี้แนะอย่างมีประสิทธิภาพ

1. พิจารณาว่าในสภาพการณ์นั้นควรใช้การชี้แนะประเภทไหน เพราะแต่ละสภาพการณ์อาจมีความจำเป็นในการใช้การชี้แนะในลักษณะที่ต่างกันไป และส่วนมากจะนิยมใช้การชี้แนะหลายประเภท ผสมผสานกันไป ซึ่งจากการวิจัยของ Machoney (1971, อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะ ประยูร 2529 : 24) พบว่า การใช้การชี้แนะหลายประเภทควบคู่กันไปจะให้ผลดีกว่าการใช้การชี้แนะเพียงประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น และในสภาพการณ์จริงบุคคลทั่วไปก็มักจะใช้การชี้แนะหลายประเภทร่วมกันไป

2. ควรใช้การชี้แนะอย่างเป็นขั้นตอน ไม่รวบรัดเกินไป เพราะการรวบรัดเกินไป อาจทำให้บุคคลสับสน หรือไม่ทราบว่า พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมเป้าหมาย หรือไม่สามารถแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้ เพราะลำดับขั้นพฤติกรรมไม่ถูกต้อง (Catania and Brigham, อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะ ประยูร 2529 : 24)

3. ควรให้การเสริมแรงทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย เพราะทำให้บุคคลสามารถแยกแยะหรือรับรู้ได้ว่า การแสดงพฤติกรรมตามการชี้แนะนั้นจะนำไปสู่ผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจ

4. ควรค่อย ๆ ถอดถอน (Fading) การชี้แนะ หลังจากที่มีบุคคลมีพฤติกรรมเป้าหมายสม่ำเสมอแล้ว เพราะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ควรอยู่ภายใต้เงื่อนไขของแนะ (Cue) ที่อยู่ในสภาพการณ์ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีไม่จำเป็นต้องถอดถอนการชี้แนะออกทั้งหมด เช่นการชี้แนะที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน

5. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงทางบวก

การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้นหรือคงอยู่เนื่องมาจากการได้รับผลกรรมที่น่าพึงพอใจ สิ่งเร้าที่เป็นผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจเรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement)

5.1 ลักษณะของการเสริมแรงทางบวก

ตัวเสริมแรงทางบวกแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ หรือตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (Primary or Unconditioned Reinforcer) หมายถึง ตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติในการเสริมแรงโดยที่บุคคลไม่

ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ หรือไม่ต้องนำไปสัมพันธ์กับเหตุการณ์อื่น เช่น อาหารสำหรับคนที่หิว น้ำสำหรับคนที่กระหาย ตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไขนี้ไม่สามารถเสริมแรงบุคคลได้ตลอดเวลา เช่นอาหารไม่เป็นตัวเสริมแรงสำหรับคนที่อิ่มแล้ว

2. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ หรือตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข (Secondary or Conditioned Reinforcer) หมายถึง สิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติเป็นกลาง (Neutral Stimulus) เมื่อนำมาคู่กับสภาพการณ์อื่น ๆ บ่อยครั้งทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ว่า สิ่งเร้านั้นเป็นตัวเสริมแรง เช่น คำชมเชย เงิน คะแนน กิจกรรมที่ชอบ เป็นต้น

5.2 ประเภทของตัวเสริมแรงทางบวก

ตัวเสริมแรงทางบวกแบ่งเป็น 5 ประเภท (Kazdin 1984 , อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะ ประยูร 2529 : 26) คือ

1.อาหารและสิ่งเสฟได้ (Food and Other Consumables) เป็นตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไขและมีอิทธิพลต่อบุคคลมาก ตัวเสริมแรงชนิดนี้เช่น อาหารสำหรับคนที่หิว ขนม เครื่องดื่ม หมายฝรั่ง บุหรี่ เป็นต้น ในการเสริมแรงประเภทนี้ไปใช้ จะต้องพิจารณาถึงความต้องการของบุคคล ชนิดของอาหาร จำนวนครั้งและปริมาณในการให้เสริมให้เหมาะกับบุคคลและสภาพการณ์ นอกจากนี้ จะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดว่า ในบางสภาพการณ์ไม่สามารถให้ตัวเสริมแรงแก่บุคคลได้ทันที และการให้ตัวเสริมแรงชนิดนี้อาจรบกวนพฤติกรรมที่บุคคลกำลังกระทำอยู่

2. ตัวเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcer) เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การเสริมแรงโดยใช้วาจา ได้แก่ คำพูดต่าง ๆ ที่เป็นคำชมเชย ยกย่องแสดงความพอใจ เช่น ดีมาก น่าสนใจ เก่ง ในการใช้ตัวเสริมแรงโดยใช้วาจา ควรทำให้บุคคลที่ได้รับการเสริมแรงทราบว่า เขาได้รับการเสริมแรงในพฤติกรรมใด เช่น ครูบอกว่า “ดีมาก สมชาย ที่เธอแบ่งขนมให้เพื่อน”

2.2 การเสริมแรงโดยซ้ำทำทาง เช่น การยิ้มให้ การแตะตัว คบไหล่เบา ๆ เช่น เมื่อสมศรีเก็บเศษกระดาษไปทิ้งถังขยะ ครูยิ้มพร้อมกับพยักหน้าให้สมศรี ต่อการเก็บขยะทิ้งลงถังตัวเสริมแรงทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมาก เพราะจัดเป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยาย สามารถนำไปใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่น ทำให้บุคคลไม่เบื่อหน่าย ไม่รบกวนพฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่ และใช้ได้สะดวก รวดเร็ว แต่มีข้อจำกัดว่า อาจจะไม่เป็นตัวเสริมแรงสำหรับบางบุคคล

3. การใช้หลักของฟรีแมค (Premack's Principle) เป็นการนำกิจกรรมที่บุคคลชอบหรือมีโอกาสที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นสูง (High Probability Behavior) มาใช้เป็นตัวเสริมแรง เพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย โดยที่บุคคลจะต้องแสดงพฤติกรรมเป้าหมายก่อน แล้วจึงให้เลือกทำกิจกรรมที่บุคคลชอบ ในการนำหลักของฟรีแมคไปใช้ควรมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างให้บุคคลเลือกกระทำและต้องเป็นกิจกรรมที่มีสภาพความพร้อมสำหรับการกระทำของบุคคล เช่น ถ้าบุคคลเลือกเล่นฟุตบอลจะต้องมีอุปกรณ์สำหรับการเล่นฟุตบอลครบทุกอย่าง ถ้าขาดอุปกรณ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดไป เช่น ลูกฟุตบอล หรือบุคคลที่จะเล่นด้วยก็จะทำให้บุคคลไม่ได้รับสิ่งที่พึงพอใจและการใช้หลักของฟรีแมคก็จะไม่ได้ผล

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Information Feedback) เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการกระทำของบุคคล การให้ข้อมูลย้อนกลับเพียงอย่างเดียวอาจไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จึงควรนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงอื่น ๆ เพราะจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นด้วย

5. เบียร์รอรกร (Token Economy) เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวเสริมแรง หรือแลกเปลี่ยนตัวเสริมแรงอื่น ๆ ที่บุคคลต้องการ เช่น เหยียด ดาว ตัว เบียร์ คุกกี้ เป็นต้น สิ่งสำคัญสำหรับการใช้ตัวเสริมแรงชนิดนี้ คือ ต้องกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน (Rate of Exchange) ระหว่างเบียร์รอรกรกับตัวเสริมแรงอื่นอย่างชัดเจนเพื่อให้บุคคลรู้ว่า จะต้องใช้เบียร์รอรกรจำนวนเท่าใดเพื่อแลกกับตัวเสริมแรงที่ต้องการได้ เบียร์รอรกรเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถทำให้ระดับพฤติกรรมของบุคคลคงอยู่ หรือเพิ่มขึ้นมากกว่าและนานกว่าตัวเสริมแรงอื่น นอกจากนั้นยังสามารถนำไปใช้ได้กับบุคคลส่วนมาก และนับเป็นตัวเสริมแรงที่หมดสภาพของการเสริมแรงช้ากว่าตัวเสริมแรงอื่นเพราะสามารถนำไปแลกเปลี่ยนตัวเสริมแรงอื่นได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

สุวรรณ วิริยะประยูร (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการทางสมอง ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ อายุ 5 - 13 ปี ในศูนย์ฟื้นฟูเด็กพิการ โรงพยาบาลเลิดสิน จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม ในระยะเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ และระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ร่วมกับการชี้แนะและการเสริมแรงทางบวกและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า พฤติกรรมการ

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กในระหว่างการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์เพิ่มมากกว่าระยะข้อมูลพื้นฐาน ระยะการเสนอตัวแบบร่วมกับการชี้แนะและการเสริมแรงทางบวกเพิ่มมากกว่าระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ร่วมกับการชี้แนะ และระยะติดตามผลเพิ่มมากกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ลำอังก์ พิศเพ็ง (2547 : 72) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบเทคนิคการชี้แนะ การใช้เบี้ยอรรถกร และการชี้แนะควบคู่กับการใช้เบี้ยอรรถกรที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออทิสติก จำนวน 3 คน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า เทคนิคการชี้แนะ การใช้เบี้ยอรรถกร และการชี้แนะควบคู่กับการใช้เบี้ยอรรถกรสามารถเพิ่มความถี่ของการเกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออทิสติกได้ในอัตราร้อยละ 80.34

มนตรี พัฒนจริพนธ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้เกมศึกษาโดยวิธีการชี้แนะ จากครูและวิธีเล่นด้วยตนเองต่อความสนใจและพัฒนาของเด็กปฐมวัย จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลจริพนธ์ ผลการศึกษาเด็กปฐมวัยที่เล่นโดยวิธีการชี้แนะจากครูมีความสนใจในการเล่น เกมการศึกษายาวนานกว่าการเล่นด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่ เล่นเกมการศึกษาโดยการชี้แนะจากครู มีคะแนนพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่เล่นด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มทิสร แสงมณีรัตนชัย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการชี้แนะและการเสริมแรงด้วยอาหาร เพื่อลดพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งในชั้นเรียนของเด็กออทิสติก ชั้นอนุบาลศึกษาผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมไม่อยู่นิ่งของเด็กออทิสติกลดลง

ศศิธร สังข์อู่ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน อายุ 4 ถึง 8 ปี จำนวน 12 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคตัวแบบโดยผู้ฝึกสอนเป็นตัวแบบ ควบคู่กับการชี้แนะและการเสริมแรงทางบวก ส่วนกลุ่มที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคตัวแบบโดยเพื่อนร่วมวัยเป็นตัวแบบ ควบคู่การชี้แนะและการเสริมแรงทางบวก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งในระหว่างการทดลองและระยะหลังการทดลองเพิ่มขึ้น

6.2 งานวิจัยในประเทศ

คุกและอโพลโลนี (Cooke and Apolloni 1976 , อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะประยูร 2529 : 36) ได้ศึกษาตัวแบบการชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกในการเพิ่มพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม แก่เด็กที่ด้อยความสามารถทางการเรียน (Learning disabled) อายุ 6-9 ปี จำนวน 7 คน โดยที่เด็ก

เหล่านี้มีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสม เช่นการแยกตัว ไม่เล่นกับใคร ก้าวร้าว เขานำเด็กมา 4 คน มาฝึกก่อนโดยวิธีใช้การชี้แนะ การเสนอตัวแบบ และการชมเชยทางสังคม เพื่อสร้างพฤติกรรม การยิ้ม การร่วมมือ และการสัมผัสทางกาย โดยฝึกทีละอย่าง คือระยะที่ 1 ฝึกการยิ้ม ระยะที่ 2 ฝึก การร่วมมือ ระยะที่ 3 ฝึกการสัมผัสทางกาย โดยวิธีเดียวกันทั้ง 3 ระยะ จากนั้น จึงให้เด็กอีก 3 คน ที่ไม่ได้รับการฝึกเข้ามาเล่นด้วย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อผู้วิจัยออกไปและปล่อยให้เด็กเล่น ตามลำพังโดยไม่มีการชี้แนะและตัวแบบอีก เด็กที่ได้รับการฝึกจะมีพฤติกรรมที่ต้องการเพิ่มขึ้น และยังเป็นตัวแบบให้เด็กที่ไม่ได้รับการฝึกอีก

บार्टันและแอสชัน (Barton and Ascion 1979 , อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะประยูร 2529 : 36) ได้ใช้วิธีการเสนอตัวแบบร่วมกับการชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกในการฝึกการร่วมมือ ทางกาย และการร่วมมือทางวาจา แก่เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3-3 ปี 6 เดือน ในการเล่นร่วมกัน ในช่วงเวลาอิสระโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ให้ดูตัวแบบแสดงการชี้แนะด้วยการ พูด กลุ่มที่ 2 ให้ดูตัวแบบชี้แนะโดยการแสดง กลุ่มที่ 3 ให้ดูตัวแบบชี้แนะโดยการพูดและโดย การแสดงท่าทาง กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบชี้แนะก็จะได้รับ การเสริมแรง ผลปรากฏว่าการชี้แนะ การเสนอตัวแบบ และการเสริมแรงมีผลในการเพิ่ม พฤติกรรมการร่วมมือทางกายและทางวาจา

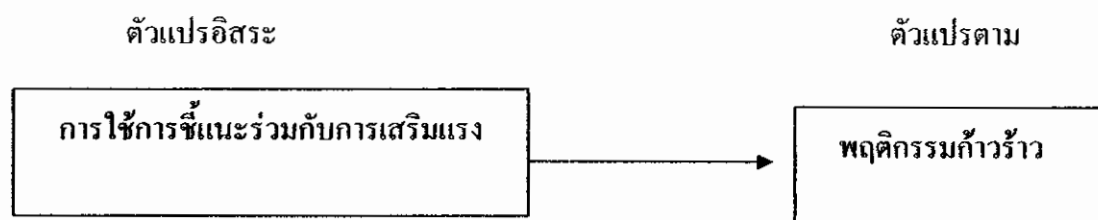
ชีราและคณะ (Schraa et al 1979 ,อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะประยูร 2529 : 37) ได้นำวิธี ตัวแบบสัญลักษณ์ร่วมกับการชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกไปทดลองเพิ่มพฤติกรรมการพูดใน เด็กจิตเภทที่มีลักษณะถดถอยออกจากสังคม (withdrawn Schizophrenic) โดยการเสนอตัวแบบ สัญลักษณ์ที่แสดงพฤติกรรมการพูด แล้วจึงให้การชี้แนะการพูด เมื่อเด็กพูดตามก็ให้ข้อมูล ย้อนกลับและให้การเสริมแรงทางบวก ผลปรากฏว่า การเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ร่วมกับการชี้แนะ การใช้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรงทางบวกสามารถเพิ่มพฤติกรรมการพูดของเด็กได้

รีฟ (Reef 2001 , อ้างถึงใน ศศิธร สังข์อู่ 2548 : 58) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้ตัว แบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกในการเพิ่มพฤติกรรมการช่วยเหลือแก่เด็กออทิสติก อายุ 5 ปี ถึง 6 ปี จำนวน 4 คน โดยการทดลอง ผู้วิจัยจะสอนให้เด็กแสดงพฤติกรรมการ ช่วยเหลือทางกายและทางวาจา เช่น ช่วยหาสิ่งของ ช่วยวางสิ่งของตามคำสั่ง และช่วย จัดเตรียมกิจกรรม เป็นต้น ด้วยวิธีการเสนอตัวแบบภาพยนตร์ ร่วมกับการชี้แนะ และการ เสริมแรงทางบวก ผลการศึกษาพบว่า เด็กออทิสติกทั้ง 4 คน มีพฤติกรรมช่วยเหลือทั้งทางกาย และทางวาจาเพิ่มขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการปรับพฤติกรรมโดยใช้การชี้แนะ ร่วมกับการเสริมเรงนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่นพฤติกรรมก้าวร้าวทาง

กายและทางวาจา การลดพฤติกรรมการทำร้ายตนเอง พฤติกรรมการตะโกนตอบคำถามของครู การขโมยสิ่งของ พฤติกรรมก่อวินในชั้นเรียน พฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน พฤติกรรมการแยกตัว พฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสม เป็นต้น เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่เป็นภาระของผู้อื่นและสังคมต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง ต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบรายกรณี (Single Subject Design) แบบ ABA Design ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ขั้นตอนการทดลอง
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ได้มาโดยการเลือกนักเรียนแบบเจาะจง เป็นนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา โดยได้รับการตรวจวินิจฉัย ระดับสติปัญญา (IQ) ด้วยแบบทดสอบ Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) จากโรงพยาบาลจิตเวชราชชนรินทร์นครราชสีมา ซึ่งมีระดับสติปัญญาระหว่าง 50 - 70 และไม่มี ความพิการซ้ำซ้อน อายุ 9 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเตรียมความพร้อม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ	ได้แก่	การใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง
ตัวแปรตาม	ได้แก่	พฤติกรรมก้าวร้าว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวแบบช่วงเวลา
2. แบบสำรวจตัวเสริมแรง
3. โปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวแบบสำรวจตัวเสริมแรง และโปรแกรมการใช้การชี้แนะ ร่วมกับการเสริมแรง

1. แบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวแบบช่วงเวลาดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1.1 ศึกษาตำราเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบ

บันทึกพฤติกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว

1.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

บกพร่องทางสติปัญญา เป็นแบบช่วงเวลา

1.3 นำแบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและ ผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งสิ้น 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.4 นำแบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาระดับเตรียมความพร้อม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนั่งในระยะห่างกัน แต่อยู่ในตำแหน่งที่มองเห็นพฤติกรรมก้าวร้าวได้ชัดเจนและจดบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยทำการบันทึกเป็นเวลา 5 ครั้ง พบว่ามีค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability) ร้อยละ 80 ขึ้นไปโดยมีค่าระหว่าง 89 ถึง 91 ใช้สูตรการคำนวณนี้ ดังนี้ (พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ 2544 : 191)

$$\text{ความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต (IOR) } = \frac{A}{A + D} \times 100$$

เมื่อ	A	หมายถึง	จำนวนเวลาที่บันทึกได้ตรงกัน
เมื่อ	D	หมายถึง	จำนวนเวลาที่บันทึกได้ไม่ตรงกัน

2. แบบสำรวจตัวเสริมแรง คำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้

2.1 ศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสำรวจตัวเสริมแรง

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสำรวจตัวเสริมแรง

2.3 นำแบบสำรวจตัวเสริมแรงเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวนรวม
ทั้งสิ้น 3 คน ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสำรวจตัวเสริมแรง และนำไป
ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ

3. โปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงมีวิธีการพัฒนา ดังนี้

3.1 ศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชี้แนะและการเสริมแรง

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างโปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

3.3 นำโปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาและ
ผู้เชี่ยวชาญจำนวนรวมทั้งสิ้น 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำไปปรับปรุง
แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีรายละเอียดดังนี้

โปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

หัวข้อ การลดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ก้าวร้าวทางกาย ได้แก่ การตี การด้อย การผลัก การทุบ
การหยิก พฤติกรรมก้าวร้าวทางคำพูด ได้แก่ คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ใช้คำพูดแสดง
อาการข่มขู่ผู้อื่น เถียงครุ่นอย่างไม่มีเหตุผล

สาระสำคัญ การลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ด้วยการใช้การชี้แนะ
ร่วมกับการเสริมแรง

จุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาว่าการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงจะทำให้พฤติกรรมก้าวร้าว
ของนักเรียนลดลงหรือไม่

เครื่องมือ/อุปกรณ์ 1. แบบสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวแบบช่วงเวลาสำหรับนักเรียนบกพร่องทาง
สติปัญญา

2. แบบสำรวจตัวเสริมแรง

3. โปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้การใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยพูดคุยกับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาถึงเป้าหมายการลดพฤติกรรมก้าวร้าว

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกสิ่งเสริมแรงจากแบบสำรวจสิ่งเสริมแรง

(ภาคผนวก ข) โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอบถามเนื่องจากนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ ซึ่งจะพบว่านักเรียนเลือกกิจกรรมที่ชอบเล่นตรงกับกรสังเกตของผู้วิจัยได้แก่ การเล่นลูกโป่งสีเขียว การเล่นอ่างบอล ฟังเพลง การเล่นโยโย่ การวาดรูประบายสี โดยเรียงลำดับจากกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบว่าถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงครูประจำชั้นจะให้การเสริมแรงดังนี้

1. ครูประจำชั้นให้สิ่งเสริมแรงแก่นักเรียนตามเงื่อนไขโดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ยจากแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นเกณฑ์

2. จะให้การเสริมแรงเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงดังนี้คือเกณฑ์การให้สิ่งเสริมแรงประกอบด้วย

1. นักเรียนจะได้รับการเสริมแรงตามตัวเลือกไว้เมื่อสิ้นสุดการทดลองในแต่ละครั้งคือถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง จากพื้นฐาน 1 ครั้งจะได้รับการเสริมแรงลำดับที่ 5 ได้แก่ การวาดรูประบายสี

2. ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงจากพื้นฐาน 2 ครั้ง จะได้รับการเสริมแรงลำดับที่ 4 ได้แก่ การเล่นโยโย่

3. ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง จากพื้นฐาน 3 ครั้ง จะได้รับการเสริมแรงลำดับที่ 3 ได้แก่ ฟังเพลง

4. ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงจากพื้นฐาน 4 ครั้ง จะได้รับการเสริมแรงลำดับที่ 2 ได้แก่ การเล่นอ่างบอล

5. ถ้านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงจากพื้นฐาน 5 ครั้ง จะได้รับการเสริมแรงลำดับที่ 1 ได้แก่ การเล่นลูกโป่งสีเขียว

ครูจะให้คำชมทุกครั้งเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงและให้ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมที่ชอบตามเกณฑ์ หากนักเรียนทำได้ตามที่กำหนด และจะเข้าไปชี้แนะด้วยคำพูดหากนักเรียนพูดจาหยาบคายครูจะคอยเตือนและชี้แนะโดยใช้ท่าทางเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายเพราะหากครูใช้การเพิกเฉยพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจทำให้นักเรียนคนอื่นได้รับอันตราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือน มิถุนายน ถึง เดือนสิงหาคม 2550 รวมระยะเวลา 3 เดือน โดยกำหนดกระบวนการไว้ 3 ระยะ คือ ขั้นก่อนการทดลอง ขั้นทดลอง และขั้นติดตามผลการทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นก่อนทดลอง

1.1 ผู้วิจัยอธิบายจุดประสงค์ การทดลองให้ครูประจำชั้นของนักเรียนที่เลือกมาเป็นตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

1.2 ดำเนินการพหุกรรมของนักเรียน คัดเลือกนักเรียนโดยผู้วิจัยสอบถามจากครูประจำชั้นเตรียมความพร้อมถึงการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวในชั้นเรียน จากนั้นผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในชั้นเรียนอีกครั้ง พบว่านักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวบ่อยครั้ง ได้แก่ คำพูดอื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ใช้คำพูดข่มขู่ผู้อื่น เถียงครูโดยไม่มีเหตุผลตีเพื่อน ค่อยเพื่อน ผลักเพื่อน ทูปเพื่อนและหยิกเพื่อน

1.3 เตรียมเครื่องมือเป็นแบบบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวแบบช่วงเวลาซึ่งกำหนดเวลาสังเกต 30 นาที แบ่งเป็น 30 ช่วง ช่วงละ 1 นาที ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวในทุก ๆ 1 นาที เมื่อสิ้นสุดจะนำเอาจำนวนความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวมาเก็บรวบรวมข้อมูลไว้

1.4 ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยผู้ทำการวิจัยทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ร่วมกับผู้ช่วยวิจัย โดยทำการสังเกตเป็นเวลา 5 วัน เป็นจำนวน 5 ครั้ง เพื่อทำการหาความเที่ยงโดยใช้สูตร IOR ซึ่งค่าความเที่ยงที่ได้จากการคำนวณจะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ในที่นี้ได้ค่า IOR เท่ากับร้อยละ 90

1.5 การสำรวจและเลือกตัวเสริมแรง ได้จากการสังเกตกิจกรรมที่นักเรียนมักจะเล่นเสมอและการสอบถามนักเรียน ถึงกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำเนื่องจากนักเรียนยังไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ พบว่ากิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุด 5 อย่าง โดยเรียงลำดับจากกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุดไปหาน้อยสุดตามลำดับได้แก่ ลูกโป่งสีเชียว , การเล่นอ่างบอล , ฟังเพลง , โยโย่ และวาดรูประบายสี ซึ่งตรงกับที่ผู้วิจัยสังเกตพบ พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ให้การเสริมแรงทางสังคมทุกครั้งหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ก้าวร้าว

1.6 เงื่อนไขการให้การเสริมแรง นักเรียนจะได้รับการเสริมแรงตามเกณฑ์ที่กำหนดเมื่อนักเรียนปฏิบัติตามเงื่อนไข คือนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงในขณะที่ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ

2. ขั้นตอนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้เลือกใช้การทดลองแบบรายกรณี (Single Subject Design) ดำเนินการทดลองแบบสลับกลับ ABA (ABA Reversal Design) โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ การทดลองดังนี้

ระยะที่ 1 (A1) ระยะเสถียร (Baseline) ในระยะนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลความถี่ของการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งในระยะนี้ยังไม่ใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง กับนักเรียน ใช้เวลา 2 สัปดาห์ตั้งแต่วันที่ 4 มิถุนายน - 15 มิถุนายน 2550 วันจันทร์ - วันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ที่ห้องเตรียมความพร้อมสาขาบกพร่องทางสติปัญญา ในชั่วโมงฝึกทักษะวิชาการ ตั้งแต่วันที่ 09.00 - 09.30 น. ใช้เวลาในการสังเกต 30 นาทีผู้วิจัยนำผลการจดบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนที่บันทึกตรงกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลังจากใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง (Treatment) ในระยะนี้จะเป็ระยะลดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง ใช้เวลา 6 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน 2550 ถึงวันที่ 27 กรกฎาคม 2550 วันจันทร์ - วันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงกับนักเรียน ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในชั่วโมงการฝึกทักษะวิชาการที่ห้องเตรียมความพร้อมสาขาบกพร่องทางสติปัญญาตั้งแต่วันที่ 09.00 - 09.30 น. ใช้เวลาสังเกตครั้งละ 30 นาที ดำเนินการดังนี้ เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวครูประจำชั้นจะเข้าไปชี้แนะด้วยวาจาและท่าทาง ไม่ให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หากนักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนจะได้รับการเสริมแรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อหมดระยะเวลาที่สังเกตผู้วิจัย นำผลการบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวที่เห็นตรงกันระหว่างผู้สังเกตมาบันทึกเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะที่ 1 (A1) กับระยะที่ 2 (B) ซึ่งจะช่วยให้ทราบผลว่าพฤติกรรมก้าวร้าวเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

ระยะที่ 3 (A2) ระยะติดตามผล เป็นระยะที่กลับไปใช้วิธีการในระยะที่ 1 ใช้เวลา 2 สัปดาห์ วันจันทร์ ถึง วันศุกร์ ตั้งแต่วันที่ 6 สิงหาคม 2550 ถึง 17 สิงหาคม 2550 รวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวของ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชั่วโมงการฝึกทักษะวิชาการห้องเตรียมความพร้อมสาขาบกพร่องทางสติปัญญา ตั้งแต่วันที่ 09.00 - 09.30 น. เป็นเวลาครั้งละ 30 นาที สังเกตและบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าว ระยะนี้จะหยุดการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง เป็นระยะติดตามผล เมื่อหมดระยะเวลาการสังเกตผู้วิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าวที่เห็นตรงกันของผู้สังเกตมาบันทึก

เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะหยุดให้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง และนำมาเปรียบเทียบผลในระยะที่ 1 (A1) ระยะที่ 2 (B) และ ระยะที่ 3 (A2) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าว

ระยะที่ 1 (A1) (Baseline)	ระยะที่ 2 (B) (Treatment)	ระยะที่ 3 (A2)
ระยะ เริ่มต้น 2 สัปดาห์ (10 วัน)	ระยะทดลองเป็นการใช้การ ชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง 6 สัปดาห์ (30 วัน)	ระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ (10 วัน)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาในการทดลองทั้ง 3 ระยะ โดยใช้ค่าเฉลี่ย
2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามจำนวนครั้งที่ทำการทดลองในการทดลองทั้ง 3 ระยะ โดยใช้ความถี่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวเฉลี่ยของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาโดยภาพรวมในการทดลองทั้ง 3 ระยะ ดังตารางที่ 4
2. การเสนอแผนภาพแสดงค่าเฉลี่ยของความถี่พฤติกรรมก้าวร้าว โดยภาพรวมจากการทดลองทั้ง 3 ระยะ ดังแผนภาพที่ 1
3. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามจำนวนครั้งในการทดลองทั้ง 3 ระยะ ดังตารางที่ 5
4. การเสนอแผนภาพแสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามจำนวนครั้งของการ ทดลองทั้ง 3 ระยะ ดังแผนภาพที่ 2

1. การศึกษาเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวเฉลี่ยของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาโดยภาพรวมในการทดลองทั้ง 3 ระยะ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การแสดงผลการเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวมในการทดลองทั้ง 3 ระยะ

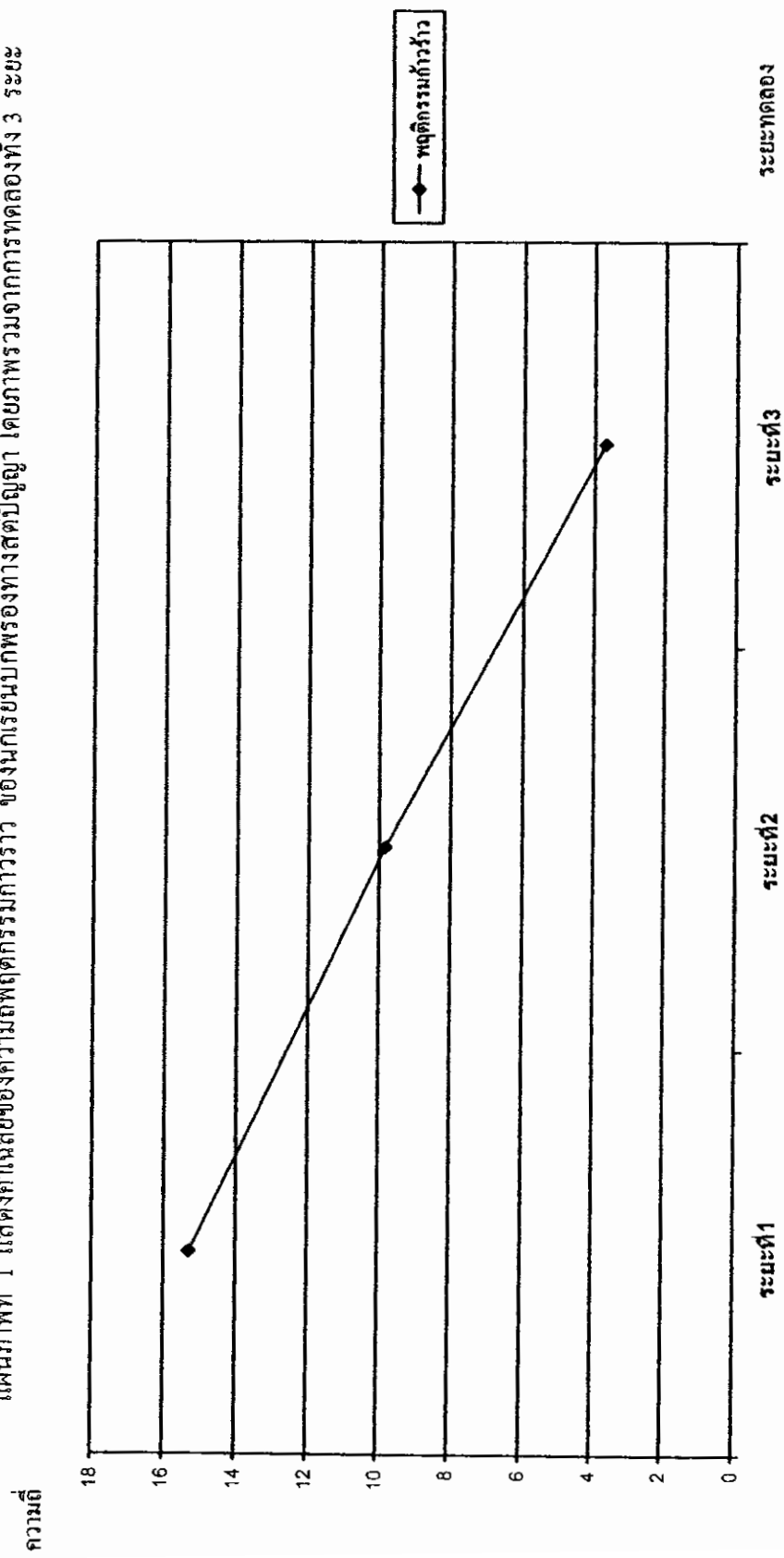
ระยะการทดลอง	จำนวนครั้งที่สังเกต	พฤติกรรมก้าวร้าว	
		ความถี่	ค่าเฉลี่ย
ระยะที่ 1 ระยะพื้นฐาน	10	153	15.3
ระยะที่ 2 ระยะทดลอง	30	295	9.83
ระยะที่ 3 ระยะติดตามผลการทดลอง	10	37	3.7

จากตารางที่ 4 พบว่าการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ระยะที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 15.3 ครั้ง ระยะที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 9.83 ครั้ง และระยะที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 3.7 ครั้ง

ข้อมูลจากตารางที่ 4 สามารถนำเสนอในรูปแบบของแผนภาพได้ ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 1

2. การเสนอแผนภาพแสดงค่าเฉลี่ยของความถี่พฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวมจากการทดลองทั้ง 3 ระยะ

แผนภาพที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยของความถี่พฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวมจากการทดลองทั้ง 3 ระยะ

3. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามจำนวนครั้งในการทดลองทั้ง 3 ระยะดังปรากฏผลในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา โดยภาพรวมในการทดลอง 3 ระยะ

ระยะการทดลอง	สัปดาห์	วัน	ครั้งที่สังเกตพฤติกรรม	พฤติกรรมก้าวร้าว
ระยะที่ 1 ระยะพื้นฐาน จำนวน 10 ครั้ง	1	วันจันทร์	1	15
		วันอังคาร	2	16
		วันพุธ	3	15
		วันพฤหัสบดี	4	14
		ศุกร์	5	16
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			76
	2	วันจันทร์	6	17
		วันอังคาร	7	15
		วันพุธ	8	15
		วันพฤหัสบดี	9	16
		ศุกร์	10	14
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			77
ผลรวมของการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวเฉลี่ย			15.3	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระยะการทดลอง	สัปดาห์	วัน	ครั้งที่สังเกต พฤติกรรม	พฤติกรรมก้าวร้าว
ระยะที่ 2 ระยะการทดลอง จำนวน 30 ครั้ง	1	วันจันทร์	1	13
		วันอังคาร	2	11
		วันพุธ	3	14
		วันพฤหัสบดี	4	12
		ศุกร์	5	10
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			60
	2	วันจันทร์	6	9
		วันอังคาร	7	10
		วันพุธ	8	11
		วันพฤหัสบดี	9	12
		ศุกร์	10	10
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			52
	3	วันจันทร์	11	12
		วันอังคาร	12	13
		วันพุธ	13	11
		วันพฤหัสบดี	14	12
		ศุกร์	15	13
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			61

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระยะการทดลอง	สัปดาห์	วัน	ครั้งที่สังเกตพฤติกรรม	พฤติกรรมก้าวร้าว
ระยะที่ 2 ระยะการทดลอง จำนวน 30 ครั้ง	4	วันจันทร์	16	11
		วันอังคาร	17	13
		วันพุธ	18	10
		วันพฤหัสบดี	19	9
		ศุกร์	20	11
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			54
	5	วันจันทร์	21	10
		วันอังคาร	22	9
		วันพุธ	23	7
		วันพฤหัสบดี	24	8
		ศุกร์	25	7
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			41
	6	วันจันทร์	26	5
		วันอังคาร	27	7
		วันพุธ	28	5
		วันพฤหัสบดี	29	6
		ศุกร์	30	4
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			27
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวเฉลี่ย			9.83

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระยะการทดลอง	สัปดาห์	วัน	ครั้งที่สังเกตพฤติกรรม	พฤติกรรมก้าวร้าว
ระยะที่ 3 ระยะติดตามผล การทดลอง จำนวน 10 ครั้ง	1	วันจันทร์	1	5
		วันอังคาร	2	6
		วันพุธ	3	4
		วันพฤหัสบดี	4	3
		ศุกร์	5	2
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			20
	2	วันจันทร์	6	3
		วันอังคาร	7	4
		วันพุธ	8	4
		วันพฤหัสบดี	9	3
		ศุกร์	10	3
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว			17
	ผลรวมการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวเฉลี่ย			3.7

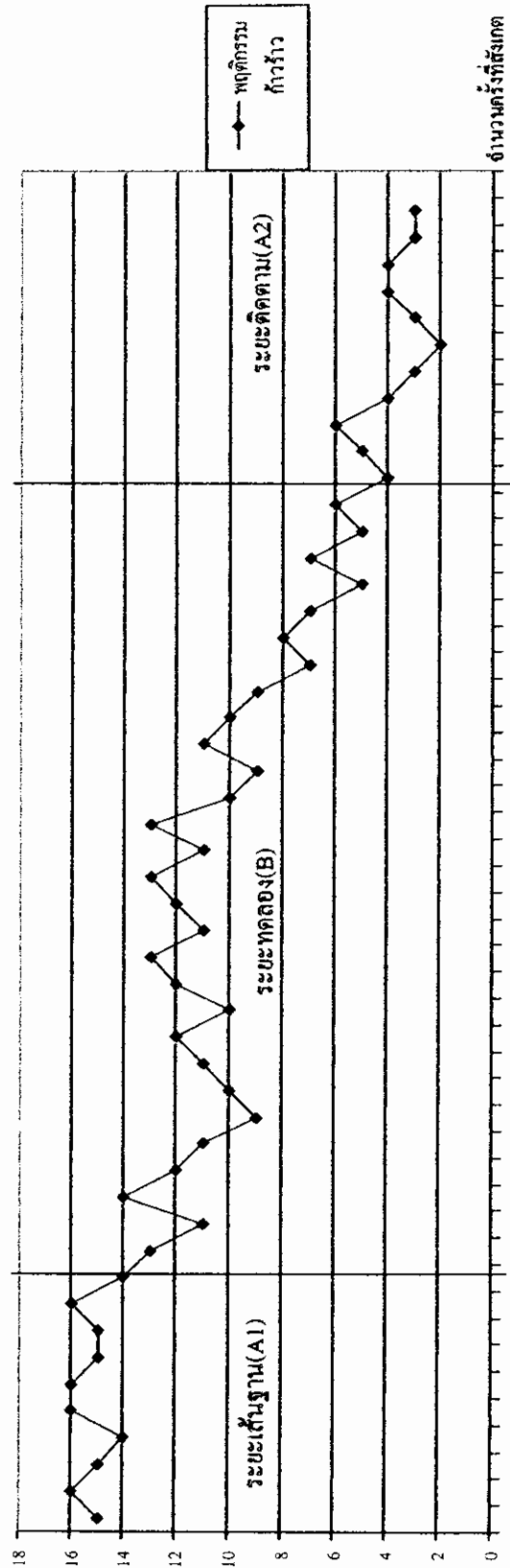
จากตารางที่ 5 พบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะที่ 1 สัปดาห์ที่ 1 - 2 ซึ่งเป็นระยะเส้นฐานเป็นระยะที่ยังไม่ได้รับการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 76 และ 77 ครั้ง ตามลำดับ และในระยะที่ 2 สัปดาห์ ที่ 1- 6 ซึ่งเป็นระยะทดลองใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง พบพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 60 , 52 , 61 , 54 , 41 และ 27 ครั้ง ตามลำดับ และในระยะที่ 3 สัปดาห์ ที่ 1 - 2 ซึ่งเป็นระยะติดตามผลการทดลองไม่ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง พบว่าพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 20 และ 17 ครั้ง ตามลำดับ

ข้อมูลจากตาราง 5 นำมาเสนอเป็นแผนภาพแสดงความถี่ของการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามจำนวนครั้งของการทดลองทั้ง 3 ระยะ ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 2

4. การเสนอแผนภาพแสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาจำแนกตามจำนวนครั้งของการทดลองทั้ง 3 ระยะ

แผนภาพที่ 2 แสดงความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวตามจำนวนครั้งการสังเกตนักเรียนทั้ง 3 ระยะ

ความถี่

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าในระยะที่ 1 (A 1) ระยะเส้นฐาน พบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวความถี่สูงสุด 17 ครั้ง และความถี่ต่ำที่สุด 14 ครั้งระยะที่ 2 (B) ระยะการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงในการลดพฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งผลการสังเกตพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวความถี่สูงสุด 14 ครั้งและความถี่ต่ำที่สุด 4 ครั้ง ระยะที่ 3 (A 2) ระยะติดตามผลการทดลอง พบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวความถี่สูงสุด 6 ครั้งและความถี่ต่ำที่สุด 2 ครั้ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบรายกรณี (Single Subject Design) แบบ ABA โดยการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงในการลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงในการลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา เพศหญิง มีพฤติกรรมก้าวร้าว กำลังศึกษาอยู่ชั้นเตรียมความพร้อม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 ราย โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งทางกาย ได้แก่ การตีเพื่อน การตอยเพื่อน การผลักเพื่อน การทุบเพื่อน และการหยิกเพื่อน และพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา ได้แก่ คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย การใช้คำพูดแสดงการข่มขู่ผู้อื่น เกี่ยงครุอย่างไม่มีเหตุผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าว แบบสำรวจตัวเสริมแรง และ โปรแกรมการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ระยะเสถียร (Baseline) หรือระยะ A1 เป็นระยะเก็บข้อมูลความถี่ของการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวที่นักเรียนแสดงออกโดยผู้วิจัยใช้เวลาสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน 2 สัปดาห์ จำนวน 10 ครั้ง

ระยะที่ 2 ดำเนินการทดลอง (Treatment) หรือระยะ B เป็นระยะการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว โดยการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงโดยทำการสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน 6 สัปดาห์ จำนวนทั้งสิ้น 30 ครั้ง

ระยะที่ 3 ระยะหลังการทดลองหรือระยะติดตามผล (Follow up) หรือระยะ A2 ซึ่งเป็นระยะหยุดใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง โดยทำการสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน 2 สัปดาห์ จำนวน 10 ครั้ง การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องผลของการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง ต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา พบว่าพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะที่ 1 สัปดาห์ 1 - 2 ซึ่งเป็นระยะพื้นฐาน เป็นระยะที่ยังไม่ได้ใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดขึ้น 76 และ 77 ครั้ง ตามลำดับ คิดเป็นค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวเท่ากับ 15.3 ครั้ง ในระยะที่ 2 สัปดาห์ที่ 1-6 ซึ่งเป็นระยะทดลองใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดขึ้น 60, 52, 61, 54, 41 และ 27 ครั้ง ตามลำดับ คิดเป็นค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวเท่ากับ 9.83 ครั้งและในระยะที่ 3 สัปดาห์ที่ 1-2 ซึ่งเป็นระยะติดตามผลการทดลองเป็นระยะไม่ได้รับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงมีพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดขึ้น 20 และ 17 ครั้ง ตามลำดับ คิดเป็นค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวเท่ากับ 3.7 ครั้ง แสดงให้เห็นว่า ในระยะที่ 2 ระยะการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง จากระยะที่ 1 ระยะพื้นฐาน เท่ากับ 5.75 ครั้ง และในระยะที่ 3 ระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงจากระยะที่ 1 ระยะพื้นฐาน เท่ากับ 11.3 ครั้งตามลำดับ แสดงว่าการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนบกพร่องทางสติปัญญามีพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย ได้แก่ ตี ต่อย ผลัก ทูป และหยิก พฤติกรรมก้าวร้าวทางคำพูด ได้แก่ คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ใช้คำพูดแสดงการข่มขู่ผู้อื่น เกียจคร่ออย่างไม่มีเหตุผล ลดลงหลังจากใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง และเมื่อหยุดการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนยังคงลดลง โดยมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมก้าวร้าวตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ เท่ากับ 15.3 ,9.83 และ 3.7 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุวรรณ วิริยะประยูร (2529 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการทางสมอง ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม ในระยะเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ และระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ร่วมกับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวกและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กในระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์เพิ่มมากกว่าระยะข้อมูลพื้นฐาน ระยะการเสนอตัวแบบร่วมกับการชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงทางบวกเพิ่มมากกว่า

ระยะการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ร่วมกับการชี้แนะ และระยะติดตามผลเพิ่มมากกว่าระยะพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จากการศึกษาของ ศศิธร สังข์อู่ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน อายุ 4 ถึง 8 ปี จำนวน 12 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคตัวแบบโดยผู้ฝึกสอนเป็นตัวแบบ ควบคู่กับการชี้แนะและการเสริมแรงทางบวก ส่วนกลุ่มที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคตัวแบบโดยเพื่อนร่วมวัยเป็นตัวแบบ ควบคู่การชี้แนะและการเสริมแรงทางบวก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งในระหว่างการทดลองและระยะหลังการทดลองเพิ่มขึ้น และจากการศึกษาของ บาร์ตันและแอสชัน (Barton and Ascion 1979 , อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะประยูร 2529 : 36) ได้ใช้วิธีการเสนอตัวแบบร่วมกับการชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกในการฝึกการร่วมมือทางกาย และการร่วมมือทางวาจา แก่เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3 – 3 ปี 6 เดือน ผลปรากฏว่าการชี้แนะ การเสนอตัวแบบ และการเสริมแรงมีผลในการเพิ่มพฤติกรรมความร่วมมือทางกายและทางวาจา

ในกรณีของตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ เมื่อพิจารณาความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมีความถี่ลดลงในระยะที่ 2 เนื่องจากนักเรียนได้รับการชี้แนะในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียน เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงนักเรียนจะได้รับการชมเชยจากครูทุกครั้ง ในขณะที่เดียวกันเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง นักเรียนจะได้รับการเสริมแรงเป็นกิจกรรมที่ชอบ ได้แก่ การเล่นลูกโป่งสีเขียวย การเล่นอ่างบอล การฟังเพลง การเล่นโยโย และการวาดภาพระบายสี ตามลำดับ ซึ่งกิจกรรมที่ครูนำมาเป็นเงื่อนไขในการเสริมแรงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุด ซึ่งนักเรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองโดยครูไม่ต้องคอยควบคุม ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมด้วยตนเองในขณะที่เดียวกันหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงครูจะให้คำชมทุกครั้ง พร้อมกับให้เล่นกิจกรรมที่ชอบตามนักเรียนเลือกไว้ เพราะการเสริมแรงเป็นกระบวนการจูงใจให้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักในการใช้การชี้แนะที่ว่า การใช้การชี้แนะหลายประเภทควบคู่กันไปจะได้ผลดีกว่าการใช้การชี้แนะประเภทหนึ่งประเภทใด และในการสร้างพฤติกรรม เพิ่มพฤติกรรม หรือลดพฤติกรรมได้มักนิยมใช้การชี้แนะร่วมกับวิธีการอื่นๆ อีกทั้งในการให้การเสริมแรงแต่ละครั้งครูจะมีการปรับเกณฑ์ในการรับสิ่งเสริมแรง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งนับว่าการเสริมแรงเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงอย่างชัดเจน อีกทั้งผลจากการที่นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงยังทำให้เป็นที่

ยอมรับของครูและผู้ปกครองของนักเรียนคนอื่น ตลอดทั้งเพื่อนๆก็ให้การยอมรับนักเรียนมากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น จะเห็นได้จากการทดลองในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะลดการเสริมแรงแล้วก็ตามนักเรียนก็ยังคงมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงตามลำดับ

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาได้ โดยนักเรียนเกิดการเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมและได้รับการยอมรับ และพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมไม่เหมาะสมและไม่ได้รับการยอมรับจากการชี้แนะของครู ประกอบกับการได้รับการเสริมแรงทางสังคมเมื่อพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงนั้นครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกสิ่งเสริมแรงด้วยตนเอง เพื่อให้การปรับพฤติกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมควรให้การเสริมแรงทันทีเพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่หรือเกิดขึ้นอีก

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูควรนำการใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรง ไปทดลองใช้ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมลุกจากที่นั่ง พฤติกรรมการไม่สนใจทำงาน สำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญา
2. ควรมีการทดลองใช้การชี้แนะร่วมกับการเสริมแรงกับปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทอื่น ๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คณะกรรมการการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ

ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 – 2554 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.2550

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ .สำนักงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา

แห่งชาติ. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

คมคาย อนุจันทร์. “การศึกษาเปรียบเทียบผลการควบคุมตนเองและการเสริมแรงพฤติกรรมที่
ขัดกันเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ต
วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ,2538.

ณรงค์ศักดิ์ ดิสจันทร์. “ผลการใช้เทคนิคการเสริมแรงแบบการเพิ่มพฤติกรรมอื่นที่พึงประสงค์
(DRA) และเทคนิคการเสริมแรงแบบยืดยาว (DRL) ต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว สำหรับ
เด็กปฐมวัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2545.

บุญทัน ไกรเพชร. “การทดลองปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน ชั้น
อนุบาล โดยการเสริมแรงทางสังคม.” ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2531.

ประเทือง ภูมิภัทราคม .การปรับพฤติกรรม.ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์, 2540.

ผดุง อารยะวิญญู. “เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม.” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ,2542.

_____.” การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.

มนตรี พัฒนจรัสพันธ์. “ผลของการใช้เกมการศึกษาโดยวิธีการชี้แนะจากครูและวิธีเล่นด้วยตนเอง
ต่อความสนใจ และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย.” มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

ผ่องพรรณ ตรีชมมงคล. การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. 2542

มนตรี พัฒนจรัสพันธ์ ผลของการใช้เกมการศึกษาโดยวิธีการชี้แนะจากครูและวิธีเล่นด้วยตนเองต่อ
ความสนใจ และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2547

- มหิศร แสงมณีรัตนชัย. “การศึกษาวิธีการชี้แนะและการเสริมแรงด้วยอาหาร เพื่อลดพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งในชั้นเรียนของเด็กออทิสติก ชั้นอนุบาลศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- รังสิมา สีนะพงษ์พิพิธ. “ผลของการใช้ตัวแบบในนิทานหุ่นมือต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กวัยก่อน เข้าโรงเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. “ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา.” เอกสารประกอบการอบรม หลักสูตรระยะสั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพและจ้างบุคคลปัญญาอ่อน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537.
- พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. “พฤติกรรมบำบัดทฤษฎีและการประยุกต์.” ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- ศศิมาภรณ์ บุญผาผา. “ผลการใช้เบียร์รอรถในการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- ศศิธร สังข์อู่. “ผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะและการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2548.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524 .
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย , 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.” 2545.
- ลำอานงค์ พิศเพ็ง. “การเปรียบเทียบเทคนิคการชี้แนะ การใช้เบียร์รอรถ และการชี้แนะควบคู่กับการใช้เบียร์รอรถที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออทิสติก.” สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สุวรรณา วิริยะประยูร. “ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการเนื่องจากสมอง ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

- วาริ ธีระจิตร. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ศรียา นิยมธรรม. การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว, 2548.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

ภาษาอังกฤษ

- Alberto, Paul A. and C. Troutman . Applied Behavior Analysis for Teacher. Ohio : Merrill Publishing Company, 1990.
- Barton and Ascione “Shaping in Preschool Children Facilitaion, Stimulus Generalization, Response Generalization and Maintenance.” Journal of Applied Behavior Analysis (1979):32-35.
- Cooke And Apolloni. “Developing Positive Social- emotional Behaviors: A Study of Training and Generalization Effects.” Journal of Applied Behavior Analysis (1976):23-25.
- Kazdin, Allen E. Behavior Modification in Applied Setting. Homewood , Illinois : Dorsey Press, 1984.
- Schraa, et al. “Increasing Appropriate Speech in a Chronic Schizophrenic.” Journal of Applied Behavior Analysis(1979):21-25.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

$$\text{สูตรที่ใช้ } \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\sum X$ แทน ผลรวมของการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว
 N แทน จำนวนครั้งที่ทำการสังเกต

2. สูตรหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต (Interobserver Reliability or IOR)

$$\text{IOR} = \frac{\text{จำนวนช่วงเวลาที่เห็นตรงกัน}}{\text{จำนวนช่วงเวลาที่เห็นตรงกัน} + \text{จำนวนช่วงเวลาที่เห็นไม่ตรงกัน}} \times 100$$

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าว

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ.....ปีที่.....เดือน.....พ.ศ.....

นิยามศัพท์เฉพาะ พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การทำร้ายร่างกายผู้อื่นทั้งทางกายหรือคำพูด ก้าวร้าวทางกาย ได้แก่ ตี ต่อย ผลัก ทบ หัก

ก้าวร้าวทางวาจา ได้แก่ คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ใช้คำพูดแสดงอาการข่มขู่ผู้อื่น เลียงครุอย่างไม่มีเหตุผล

บันทึก 1 เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว 0 เมื่อนักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรม	ช่วงเวลา (30 นาที)																													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ก้าวร้าวทางกาย																														
1. ตี																														
2. ต่อย																														
3. ผลัก																														
4. ทบ																														
5. หัก																														
ก้าวร้าวทางวาจา																														
1. คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย																														
2. ใช้คำพูดแสดงอาการข่มขู่ผู้อื่น																														
3. เลียงครุอย่างไม่มีเหตุผล																														

แบบสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมก้าวร้าว

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ.....ปีที่.....เดือน.....พ.ศ.....

นิยามศัพท์เฉพาะ พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การทำร้ายร่างกายผู้อื่นทั้งทางกายหรือคำพูด ก้าวร้าวทางกาย ได้แก่ ตี ต่อย ผลัก ทบ หยิก

ก้าวร้าวทางวาจา ได้แก่ คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ใช้คำพูดแสดงอาการข่มขู่ผู้อื่น เถียงครุอย่างไม่มีเหตุผล

บันทึก เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว 0 เมื่อนักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรม	ช่วงเวลา (30 นาที)																													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ก้าวร้าวทางกาย																														
1. ตี																														
2. ต่อย																														
3. ผลัก																														
4. ทบ																														
5. หยิก																														
ก้าวร้าวทางวาจา																														
1. คำผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบคาย																														
2. ใช้คำพูดแสดงอาการข่มขู่ผู้อื่น																														
3. เถียงครุอย่างไม่มีเหตุผล																														

แบบสำรวจสิ่งเสริมแรง

แบบสำรวจสิ่งเสริมแรง

ชื่อ.....นามสกุล.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง : ผู้วิจัยจะเป็นผู้สอบถามนักเรียนในการเลือกตัวเสริมแรงเนื่องจากนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ โดยให้นักเรียนตอบคำถามให้ตรงกับความต้องการซึ่งเรียงลำดับจากกิจกรรมชอบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมาเป็นอันดับ 2,3,4,5 ตามลำดับ ได้แก่

ฟังเพลง ลูกโป่งสีเขียวย การเล่นอ่างบอล การวาดรูประบายสี โยโย่

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ผลสำรวจสิ่งเสริมแรง

ชื่อ.....นามสกุล.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง : ผู้วิจัยจะเป็นผู้สอบถามนักเรียนในการเลือกตัวเสริมแรงเนื่องจากนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ โดยให้นักเรียนตอบคำถามให้ตรงกับความต้องการซึ่งเรียงลำดับจากกิจกรรมชอบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมาเป็นอันดับ 2,3,4,5

กิจกรรมที่นักเรียนชอบ	ลำดับที่
1. ลูกโป่งสีเขี้ยว	1
2. การเล่นอ่างบอล	2
3. ฟังเพลง	3
4. โยโย่	4
5. วาดรูประบายสี	5

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางกนกพร อินรัมย์
วัน เดือน ปี เกิด	27 เมษายน 2507
ที่อยู่	ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 214 หมู่ 2 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2521	สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนบึงคำคู อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2526	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนบุญเหลือวิทยา นุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2532	สำเร็จการการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการให้ คำปรึกษาและแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
พ.ศ. 2546	ศึกษาคู่ระดับปริญญาโทสาขาวิจิตวิทยาการศึกษา พิเศษ ภาควิจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2537	เข้ารับราชการ ตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนศึกษาพิเศษ สุรินทร์ (โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสุรินทร์)
ปัจจุบัน	รับราชการครู ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา